

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Zdaňování pohledávek a závazků fyzických a právnických osob
Taxation of Receivables and Liabilities of Natural Persons and Legal Entities

Student: Bc. Markéta Bergerová
Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jan Široký, CSc.

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Markéta Bergerová**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202T049 Účetnictví a daně**
Téma: **Zdaňování pohledávek a závazků fyzických a právnických osob**
Taxation of Receivables and Liabilities of Natural Persons and Legal Entities

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretické aspekty problematiky pohledávek a závazků
  3. Daňové souvislosti pohledávek a závazků
  4. Praktické řešení zdaňování pohledávek a závazků v České republice
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratek
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
DVOŘÁKOVÁ, Veronika a kol. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*. Praha: Linde, 2013. 328 s. ISBN 978-80-7201-916-8.
ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jan Široký, CSc.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě, dne 15. 4. 2015

Markéta Bergerová

Obsah

1 Úvod	5
2 Teoretické aspekty problematiky pohledávek a závazků	7
2.1 Vymezení základních pojmů	7
2.2 Charakteristika pohledávek a závazků z právního hlediska	9
2.2.1 Řízení pohledávek a závazků	11
2.2.2 Pohledávky po splatnosti	16
2.2.3 Zánik pohledávek a závazků	18
2.3 Pohledávky a závazky z účetního hlediska	20
2.4 Oceňování pohledávek a závazků	25
2.5 Legislativní úprava	27
3 Daňové souvislosti pohledávek a závazků	32
3.1 Zánik pohledávek a závazků z účetního a daňového pohledu	32
3.1.1 Peněžní úhrada pohledávky	32
3.1.2 Zápočet pohledávky	32
3.1.3 Prominutí dluhu	33
3.2 Pohledávky po splatnosti	34
3.2.1 Pohledávky po splatnosti v účetnictví	35
3.2.2 Pohledávky po splatnosti v daňové evidenci	44
3.3 Daňové aspekty insolvenčního řízení	46
3.4 Daň z přidané hodnoty a její vliv na pohledávky a závazky	48
3.5 Odložená daň	50
3.5.1 Odložená daň z přechodných rozdílů	51
3.5.2 Odložená daň při přeměnách společností	52
3.6 Zdanění závazků	52
3.6.1 Dodanění závazků	53
3.6.2 Závazky v daňové evidenci	54
3.7 Rezervy	55
4 Praktické řešení zdaňování pohledávek a závazků v České republice	57
4.1 Analýza daňového řešení pohledávek po splatnosti	57
4.1.1. Opravné položky, odpis pohledávky	57
4.1.2. Postoupení pohledávky	59
4.2 Analýza daňového řešení závazků	60

4.2.1 Dodanění závazku	61
4.2.2 Zdanění závazků	62
4.3 Souhrnný příklad	66
4.3.1 Účetní a daňové operace v roce 2013	66
4.3.2 Účetní a daňové operace v roce 2014	68
4.3.3 Účetní a daňové operace v roce 2015	70
5 Závěr.....	72
Seznam použité literatury.....	72
Seznam zkratek	82
Prohlášení o využití výsledku diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Tato práce je zaměřena na zdaňování pohledávek a závazků fyzických a právnických osob. Pohledávky představují právo na úhradu určité částky. V současné době jsou součástí aktiv téměř každého podniku. Závazky jsou evidovány na straně pasiv a vyjadřují povinnost danou částku ve stanovené lhůtě splatnosti uhradit. Ne vždy však k úhradě ve stanovené lhůtě dojde. Často jsou pohledávky uhrazeny pouze částečně nebo vůbec. Platební morálka dlužníků je ohrožena spousta faktory. Patří zde zejména dopady finanční krize, politická situace, síla konkurenčního prostředí, změny v legislativě nebo politika centrální banky. Při obchodování mezi společnostmi nedochází příliš často k uskutečňování obchodu výměnou zboží za peníze v jednom okamžiku. Naopak běžně dochází k využívání obchodního úvěru, který je poskytován odběrateli. V neuhrazených pohledávkách jsou často vázány velké finanční prostředky, které věřitelům snižují cash flow. Může tak snadno dojít k narušení podnikatelských aktivit, či ohrožení působení podniku na trhu a v konečném důsledku až k úpadku podniků. Platební morálka dlužníků je proto velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje postavení podniků na trhu.

Z daňového hlediska je základním ohrožujícím faktorem povinnost zdanit výnosy z pohledávky, aniž by byly skutečně uhrazeny. Tato povinnost se týká právnických osob a vyplývá ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“). Stejnému principu podléhají uskutečněná zdanitelná plnění, z kterých je nutné odvést daň z přidané hodnoty (dále jen „DPH“), bez ohledu na to, zda byla pohledávka příjemcem uhrazena. Těmito principy dochází k narušení daňové spravedlnosti, která je jedním ze základních daňových principů dobrého daňového systému (Šíroký, 2008). Právní úprava proto obsahuje mechanismy, které umožňují daňovou povinnost z neuhrazené pohledávky snížit a tím narušení daňové spravedlnosti omezit. Těmito mechanismy jsou opravné položky k nesplaceným pohledávkám, postoupení rizikové pohledávky na postupníka nebo odpis nedobytné pohledávky. Speciální ustanovení zdanění pohledávek se týká dlužníků v insolventi.

Hlavním cílem práce bude charakterizovat daňovou problematiku pohledávek a závazků, se kterými se podnikatelé ať už fyzické nebo právnické osoby v obchodním prostředí běžně setkávají. Dílčím cílem bude analyzovat daňové mechanismy, které mohou podnikatelé využít ke snížení daňové povinnosti z neuhrazených pohledávek.

Druhá kapitola bude věnována teoretické oblasti pohledávek a závazků. V této kapitole budou charakterizovány základní pojmy související s touto problematikou. Bude zde popsána legislativní úprava a způsob oceňování pohledávek a závazků. Součástí druhé kapitoly bude také vymezení účetních a právních souvislostí pohledávek a závazků.

Třetí kapitola bude popisovat daňové souvislosti pohledávek a závazků, přičemž zřetel bude kladen na zdůraznění odlišného pojetí pohledávek v účetnictví a daňové evidenci. Budou popsány daňové souvislosti nesplacených pohledávek, rezerv, zániku pohledávek a polhůtních závazků. Tato kapitola bude dále charakterizovat odloženou daň, daňový režim pohledávek v insolvenčním řízení a daňové souvislosti pohledávek z hlediska DPH. Vzhledem k tomu, že cizoměnové rizikové pohledávky jsou častou problematickou součástí aktiv, bude v této kapitole uveden příklad, ilustrující tvorbu opravných položek k této kategorii pohledávek.

Ve čtvrté kapitole budou uvedeny příklady, které analyzují daňový režim rizikových pohledávek a nesplacených závazků z pohledu poplatníků vedoucích účetnictví a daňovou evidenci. Úvodní část této kapitoly poukáže na praktické řešení daňových souvislostí rizikových pohledávek u věřitele. Problematika rizikových pohledávek bude analyzována pomocí opravných položek, postoupení a odpisu pohledávky. Cílem bude prakticky aplikovat instrumenty optimalizující daňovou povinnost u rizikových pohledávek. Analýza závazků bude zaměřena zejména na problematiku polhůtních závazků dlužníka. Na závěr bude uveden souhrnný příklad, který zobrazí dopad rizikových pohledávek na celkové hospodaření podniku. V této části bude použita metoda komparace, která porovná dopad rizikových pohledávek na hospodaření podniku v jednotlivých letech a poukáže na jejich účetní zobrazení.

Práce bude zaměřena na problematiku rizikových pohledávek. Problematika pohledávek a závazků bude zaměřena pouze na pohledávky a závazky z obchodního styku. Hlavní téma práce bude analyzováno z pohledu fyzických a právnických osob sídlících na území České republiky. Problematika zdanění pohledávek a závazků bude rozebírána u fyzických osob vedoucích daňovou evidenci a právnických osob vedoucích účetnictví.

Práce se nebude zabývat charakteristikou insolvenčního řízení, přeměn společností ani procesem transformace výsledku hospodaření na základ daně z příjmů. Vzhledem k tomu, že společnosti účtující podle pravidel Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (dále jen „IFRS“), mají povinnost sestavit ZD bez vlivu IFRS a české daňové předpisy neumožňují vykázat a předložit daňové přiznání na daň z příjmu za konsolidovaný celek, nebude předmětem práce charakteristika účetního pojetí pohledávek a závazků z pohledu IFRS¹.

V práci je použita metoda analýzy, popisu, komparace a následné syntézy. Diplomová práce vychází z legislativy účinné ke dni 1. 1. 2015 a byla dána k vazbě dne 10. 4. 2015.

---

¹ Dle § 3 odst. 3 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, mohou účetní jednotky, které jsou povinny pro účtování a sestavení UZ použít IFRS, uplatnit jako daňově uznatelný výdaj opravné položky k pohledávkám a také rezervy, pokud je k nim vedena prokazatelná evidence, která dokládá soupis pohledávek a k ní vytvořeným daňovým opravným položek dle ZDP bez vlivu IFRS. Daňově uznatelná je pouze část odpovídající hodnotě doložené zápisem v evidenci. ¹

2 Teoretické aspekty problematiky pohledávek a závazků

Pohledávky a závazky jsou nedílnou součástí aktiv každého podniku. Žádná společnost se v současné době nemůže jejich vzniku v průběhu podnikatelských aktivit ubránit. Ke správné úpravě základu daně a vyčíslení daňové povinnosti je důležité znát právní, daňové a účetní souvislosti. Neméně důležité je pohledávky a závazky správně ocenit.

2.1 Vymezení základních pojmů

Účetnictví

Úlohou účetnictví je věrně a pravdivě zobrazit hospodářské dění podniku, jeho reálnou majetkovou, finanční a důchodovou situaci. ZD vychází z hospodářského výsledku, tedy z rozdílu mezi výnosy a náklady, který je dále transformován postupnými úpravami na ZD. Na rozdíl od daňové evidence, která je evidencí pro účely zjištění základu daně z příjmu, tak účetnictví slouží pro daleko rozsáhlejší účely.

Dle § 19a odst. 1 zákona č. 563/1991Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZÚČ“), musejí společnosti, s jejichž cennými papíry se obchoduje na regulovaných trzích členských států Evropské unie, sestavovat účetní závěrky i konsolidované účetní závěrky podle pravidel IFRS². Pro zjištění základu daně z příjmů právnických osob, se vychází z hospodářského výsledku sestaveného bez vlivu IFRS. Společnost tak v průběhu roku účtuje v souladu s IFRS, avšak pro zjištění základu daně, musí vykázat výsledek hospodaření podle ZÚČ a prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu. Ostatní společnosti mohou používat IFRS pro sestavení individuální účetní závěrky (dále jen „UZ“), pokud patří do konsolidovaného celku, který sestavuje povinně konsolidovanou UZ podle IFRS (Skálová, 2012)³.

Společnosti, s jejichž cennými papíry se obchoduje na burze v USA, dodržují při sestavování finančních výkazů Všeobecně uznávané účetní principy (dále jen „US GAAP“)⁴. Výše daňové povinnosti je stanovena zvlášť pro každou společnost, která je součástí konsolidovaného celku a to dle daňových zákonů země, ve kterých mají konsolidované účetní jednotky (dále jen „UJ“) sídlo. Důvodem je, že konsolidovaná UZ není sestavována pro daňové účely.

Za UJ se považuje osoba, která vede účetnictví podle zákona o účetnictví:

---

² Povinnost sestavit UZ dle IFRS vyplývá z nařízení Komise č. 1606/2002, dle kterého musí být konsolidované účetní závěrky společností, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu EU, sestaveny v souladu s IFRS s účinností od 1. ledna 2005.

³ Účetnictví a účetní výkaznictví v ČR. *Confederation Fiscale Europeenne*. [online]. [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/taxation/income-taxes/accounting/czech-republic/CZ>.

§ 7b zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Účetní výkazy dle IFRS, USGAAP. *Finance*. [online]. [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/245538-kdo-sestavuje-ucetni-vykazy-dle-ifrs-nebo-us-gaap>.

- a) *právnícké osoby, které mají sídlo na území České republiky,*
- b) *zahraniční právnícké osoby, které jsou UJ nebo jsou povinny vést účetnictví, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují činnost podle zvláštních právních předpisů,*
- c) *organizační složky státu,*
- d) *fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,*
- e) *fyzické osoby (podnikatelé), jejichž obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč,*
- f) *fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,*
- g) *fyzické osoby (podnikatelé), které jsou společníky sdruženými ve společnosti, pokud alespoň jeden ze společníků vede účetnictví,*
- h) *fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis,*
- i) *svěrenecké fondy, fondy obhospodařované penzijní společnostmi, investiční fondy a investiční fondy bez právní osobnosti,*
- j) *fyzické osoby, které sestavují účetní závěrku dle zvláštních právních předpisů⁵.*

Daňová evidence

Daňová evidence je upravena v §7b ZDP. Fyzické osoby podnikající mají možnost při podnikání uplatňovat paušální výdaje, vést daňovou evidenci nebo účetnictví. Daňovou evidenci vede poplatník s příjmy podle § 7 ZDP, který nevede účetnictví, neuplatňuje výdaje paušálem a není zapsán v obchodním rejstříku. Daňovou evidencí se rozumí evidence pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů. Daňová evidence obsahuje údaje o majetku, závazcích, příjmech a výdajích v členění potřebném pro zjištění ZD. Vzhledem k tomu, že daňová evidence poskytuje pouze základní informace, přecházejí náročnější podnikatelé na vedení účetnictví, tak aby měli o svém podnikání podrobnější přehled. Pokud podnikatelé přejdou na vedení účetnictví dobrovolně, nemají povinnost při sestavení ZD vycházet z účetnictví. V daňové evidenci je základem daně rozdíl mezi příjmy a výdaji, který je dále upravován o určité specifické položky v některých situacích⁶. Do rozdílu mezi příjmy a výdaji nevstupují pohledávky ani závazky, protože nejsou příjmem ani výdajem. V souvislosti s vedením daňové

---

⁵ § 1 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Základ daně je upravován zejména při přerušení a ukončení podnikání, likvidaci společnosti, přechodu na vedení účetnictví nebo paušální výdaje, případně při používání IFRS.

evidence poplatníkovi také vzniká povinnost vést knihu majetku, ve které jsou evidovány pohledávky a knihu závazků (Pilátová, 2014).

Obchodní úvěr

Obchodní úvěr vzniká, pokud dodavatel poskytne odběrateli lhůtu k zaplacení poskytnuté dodávky. Odběratel získá dodávku zboží ihned, aniž by ji musel zaplatit. Na dobu od převzetí dodávky až po její zaplacení je poskytován dodavatelem obchodní úvěr. Úhradu je třeba uskutečnit do stanovené lhůty splatnosti. Pokud nedojde k zaplacení závazku odběratelem ve stanovené lhůtě, vzniká odběrateli závazek po splatnosti. Na druhé straně smluvního vztahu vzniká dodavateli nesplacená pohledávka, která je rizikovou součástí aktiv, neboť se může stát nedobytnou (Mulačová, 2013).

Nedobytná pohledávka

Nedobytné pohledávky vznikají, jestliže věřitel nemá naději na jejich zaplacení nebo se vzdal možnosti jejich vymáhání, případně s vymáháním neuspěl. Jedná se o případy, kdy dlužník není schopný dostát svému závazku nebo pokud by náklady spojené s vymáháním pohledávky převýšily její samotnou hodnotu. Nejčastěji jde o situaci, kdy dlužník (právnícká osoba) vstoupí do insolvenčního řízení, nebo dlužník (fyzická osoba) vyhlásí osobního bankrot, vstoupí do oddlužení nebo se ztratí. V účetnictví se nedobytná pohledávka odepíše nebo přecenění pomocí opravné položky⁷.

2.2 Charakteristika pohledávek a závazků z právního hlediska

Pohledávka vyjadřuje právo věřitele na plnění od dlužníka. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), zahrnuje definici pohledávek a závazků pod jediný pojem, dle kterého „*Ze závazku je dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat.*“ Při vzniku pohledávky dochází na druhé straně smluvního vztahu ke vzniku závazku v podobě dluhu, který je nutné k datu splatnosti uhradit. Dluh je možné uhradit různou formou úhrad. Závazky vyjadřují peněžní, hmotnou nebo nehmotnou povinnost, která vznikla v důsledku minulých skutečností a která povede k odtoku prostředků podniku.

---

⁷ Pohledávky. *Inkasní agentura OK pohledávky*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>

Účastníkem tohoto právního vztahu jsou věřitelé a dlužníci. Obsahem tohoto právního vztahu je vyžadovat plnění z určitého právního důvodu. Ne vždy jsou pohledávky a závazky ocenitelné penězi. V účetnictví se však zachycují pouze závazky v peněžní formě, proto ne všechny pohledávky a závazky budou v rozvaze zachyceny. K tomu, aby bylo možné nepeněžní závazky evidovat v účetnictví, musí být ocenitelné konkrétní peněžní částkou⁸. Promlčením pohledávky dochází k oslabení práva, které však nezaniká. Je-li pohledávka promlčena, dlužníkovi nezaniká povinnost pohledávku uhradit, věřitel pouze ztrácí právo na vymáhání pohledávek. Zabránit promlčení lze podáním žaloby na soud (Drbohlav, 2011). OZ rozlišuje tříletou subjektivní promlčecí lhůtu a desetiletou objektivní promlčecí lhůtu⁹. Strany si navíc mohou stanovit lhůtu individuálně v rozmezí jeden až patnáct let. Prekluzí již dochází ke skutečnému zániku práva, v důsledku jeho neuplatnění v určité době. Prekludované právo navíc nelze vymáhat u soudu¹⁰.

Vznik pohledávek a závazků

Pohledávky a závazky vznikají z právních úkonů tj. ze smluv, z protiprávních činů a jiných právních skutečností¹¹. Nejčastěji pohledávky resp. závazky vznikají na základě smluvního vztahu. Ve smluvním vztahu je nutné definovat co je předmětem smluvního vztahu a kdy nastávají rozhodující okamžiky tak, aby nedocházelo ke vzniku pochybností. Byť současná podoba OZ písemnou podobu výsledně nevyžaduje, je vhodné uzavírat obchodní vztahy vždy písemně. V obchodním styku jsou nejběžnější podobou smluvního vztahu faktury. Za okamžik vzniku pohledávky se považuje okamžik vystavení faktury, případně okamžik jejího plnění.

Převod pohledávek

OZ rozlišuje dva základní způsoby převodu pohledávek a to postoupením a kapitalizací. Při postoupení pohledávky dochází k převodu pohledávky z postupitele (převodce) na postupníka (nabyvatele). Převod lze uskutečnit i bez souhlasu dlužníka na základě písemné smlouvy nebo také ústně. Pohledávka se postupuje včetně všech práv s ní spojených a jejího příslušenství.

---

⁸ Zajištění závazků v Novém občanském zákoníku. *Šenkýř Pánik – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.senkyr-panik.cz/clanky/2-zajisteni-zavazku-v-novem-obcanskem-zakoniku>.

⁹ ČERMÁK, Petr. Promlčení a prekluze v novém občanském zákoníku. Praha, 2012. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Promlčení v Novém občanském zákoníku. *Via Legis*. [online]. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://vialegis.blogspot.cz/2014/03/promlzeni-v-novem-obcanskem-zakoniku-k.html>.

¹⁰ § 629 - § 630 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Pohledávky. *Businessinfo*. [online]. [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=2>.

¹¹ Jinou právní skutečností je např. bezdůvodné obohacení nebo přímý účinek smluvního vztahu jako vznik závazku z ručení.

OZ umožňuje také postoupení souboru více pohledávek. Stane-li se pohledávka nedobytnou, ručí postupitel za pohledávku do výše prodejní ceny. Pohledávka se postupuje dvěma způsoby a to prodejem tzv. postoupením za úplatu nebo darováním tzv. bezúplatným postoupením.

Druhým způsobem, kterým lze uskutečnit převod pohledávky je její kapitalizace. Jedná se o převod pohledávky společnosti na její vlastnický podíl. Kapitalizace pohledávek je upravena v § 21 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“), dle kterého se na smlouvu o vkladu pohledávky použijí ustanovení OZ o postoupení pohledávky. Kapitalizace může být realizována započtením nebo splynutím. Při započtení dochází k zvýšení základního jmění peněžitým vkladem. Věřitel upíše akcie za emisní kurz a pohledávka spolu se závazkem zaplatit zanikne započtením. Při splynutí dochází k nepeněžitému zvýšení základního jmění. Věřitel vloží do základního jmění pohledávku postoupením pohledávky dlužníkovi. Pohledávka zaniká splynutím osoby dlužníka a věřitele (Drbohlav, 2011)¹².

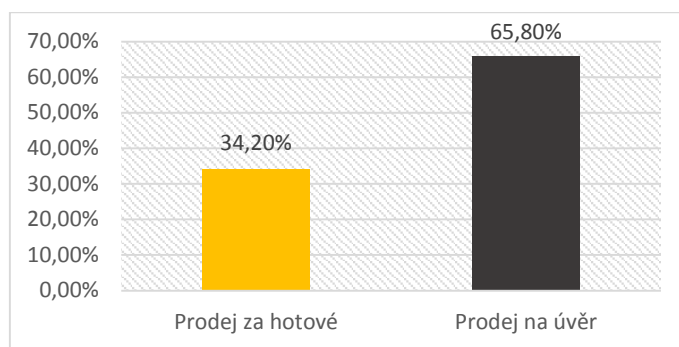
2.2.1 Řízení pohledávek a závazků

Poskytování zboží na obchodní úvěr s sebou vždy nese riziko nesplacení pohledávky včas nebo vůbec. Společnosti a podnikatelé se snaží podnikatelské riziko, kterému jsou vystaveni při poskytnutí obchodního úvěru snížit. Existuje spousta způsobů, kterými lze zajistit pohledávku, k její budoucí úhradě, mnohdy však jen v částečné výši. Ideálním řešením, by bylo veškeré dluhy platit v plné výši hotově. K tomu však v běžné obchodní praxi nedochází, neboť značná většina prodejmů je prováděna právě pomocí obchodního úvěru viz Graf 2.1. Zákony ve spoustě případů ani hotovostní platbu neumožňují. Většina výnosů souvisejících s pohledávkou bude přeměněna na příjmy až v budoucnu. Právě příjmy jsou však pro společnost klíčové. Struktura a výše pohledávek ovlivňuje likviditu, kredibilitu a také hodnotu celé firmy. Dojde-li ke vzniku problému se splatností pohledávek, může se společnost snadno dostat do druhotné platební neschopnosti, která může vést až k jejímu úpadku. Velkým problémem v oblasti pohledávek je také nutnost úhrady daně z příjmů a DPH, bez ohledu na to, zda byla pohledávka skutečně uhrazena.

---

¹² Pohledávky. *Inkasní agentura OK pohledávky*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>
Nový občanský zákoník – postoupení pohledávky. *E-pravo*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/efocus/novy-obcansky-zakonik-77-postoupeni-pohledavky-93386.html>.

Graf 2.1 Poměr prodeje za hotové a prodeje na obchodní úvěr v České republice k 6/14

Zdroj: Vlastní zpracování, dle: Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Činnosti realizované před vznikem pohledávky

Řízením pohledávek společnost zajišťuje procesy spojené s dohledem nad výši a strukturou pohledávek, čímž se snaží optimalizovat poměr mezi přínosy, které vznikají z poskytnutého obchodního úvěru a úbytky, které vznikají při nesplacením pohledávky. Je důležité, aby každá společnost měla vytvořený jednotný koncept k řízení pohledávek ve vnitropodnikové směrnici. Společnost tím předchází problémům spojených s neexistencí pravidel jako je např. individuální přístup k hodnocení rizik. Také při řízení pohledávek platí, že náklady spojené s prevencí jsou mnohem nižší, než náklady spojené s následným vymáháním. Je tedy důležité, aby společnosti věnovaly mnohem větší význam aktivitám spojených před vznikem pohledávky, tak aby náklady spojené s vymáháním vůbec nevznikaly.

Proces řízení pohledávek nastává před samotným vznikem pohledávek. Prvním krokem je vytvoření pravidel interní politiky společnosti k poskytování obchodních úvěrů. Tyto pravidla jsou závislé na obchodní politice společnosti, která je značně ovlivněna oborem podnikání, finanční pozicí, skupinou odběratelů nebo historickými zkušenosti plynoucí z úhrady vystavených faktur. V druhé fázi je každý odběratel posuzován individuálně na základě vytvořených interních pravidel k poskytování obchodních úvěrů.

K základním činnostem, realizovaným před vznikem pohledávky patří:

- a) Prověření bonity dlužníka – Jedná se o základní krok realizovaný před vznikem pohledávky, kdy je nutné posoudit věrohodnost a solventnost dlužníka. O každém potencionální odběrateli je nutné získat základní informace, které budou vyhodnoceny. Dostupné informace o potencionálních dlužnících se mohou lišit. Je však nutné provést alespoň základní analýzu a dostupnost dlužníka ověřit v obchodním nebo živnostenském rejstříku. Další informace je možné získat v insolvenčním rejstříku, databázích bank nebo pomocí vymáhacích agentur. Důležitým zdrojem informací jsou také osobní zkušenosti

a informace získané z externího okolí společnosti. Na základě analýzy se odběratel zařadí do kategorie, dle které se k němu bude na základě interních předpisů přistupovat¹³.

b) Uzavření smlouvy – Při uzavření smlouvy je nutné identifikovat zúčastněné strany, definovat dodavatelské podmínky, sankce a pokuty spojené s prodlením při úhradě. Dle českých právních předpisů lze uzavřít obchod i bez písemné smlouvy. Tento postup je však nevhodný, vzhledem k náročnosti dokazování v případě vzniklých sporů v rámci soudního řízení.

c) Zajištění – Před uzavřením smluvního vztahu je možné využít zajišťovací instrumenty, které chrání věřitele před neuhrazením dluhu, neboť diverzifikují riziko pomocí třetí osoby. O zajištění pohledávky se podnikatel může rozhodnout před nebo po vzniku pohledávky. Dle § 2010 OZ je zajištění definováno jako „závazek třetí osoby věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. Utvrdit lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu“. Dle OZ se zajišťuje dluh, nikoliv pohledávka. Rozdíl mezi zajišťujícími a utvrzujícími instituty je v tom, že zajištění dluhu umožňuje věřiteli uspokojit pohledávku z jiného zajištěného majetku přednostně např. z majetku třetích osob nebo z jiného majetku dlužníka. Utvrzením dluhu pouze potvrzuje, že pohledávka existovala v době uznání a možnost přednostního zajištění věřitel nemá.

Mezi zajišťovací instituty patří:

- Jistota – K zajištění dluhu poskytnutím jistoty dochází, pokud se dlužník, nebo třetí osoba zaváže zřídit zástavní právo, nebo poskytnout jistotu ručitelem.
- Zástavní právo – Pokud dluh, který plyne z pohledávky, nebude včas splněn, lze dosáhnout uspokojení zpeněžením zástavy.
- Zadržovací právo – Pokud má osoba povinnost vydat cizí movitou věc, může ji zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, který by měl věc vydat¹⁴.
- Ručení – Ručitel se zavazuje věřiteli uspokojit pohledávku, pokud ji neuspokojí dlužník. Závazek nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem jako u zástavního práva, ale mezi věřitelem a třetí osobou.
- Finanční záruka – vzniká písemným prohlášením výstavce v záruční listině. Výstavce se zavazuje, že uspokojí závazek věřitele, jestliže dlužník nesplní věřiteli určitý dluh. Je-li výstavcem banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku.

¹³ Podle kategorie je dlužníkovi např. nastaven úvěrový limit nebo jsou sjednány zajišťovací prostředky.

¹⁴ Zadržovací právo. *PRK partners – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2014-12-23]. Dostupné z: <http://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/227-zadrzovaci-pravo/>.

- Dohodou o srážkách ze mzdy – dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy (nebo platu), z odměny z výkonu závislé práce nebo z náhrady mzdy.
- Zajišťovací převod práva – dlužník, nebo třetí osoba zajistí dluh tím, že věřiteli převede dočasně své právo (Jaroš, 2011).
- Směnky – cenný papír, z něhož vyplývá závazek dlužníkovi zaplatit a majiteli směnky právo požadovat zaplacení směnečné sumy v určitém čase a na určitém místě.
- Pojištěním pohledávek – chrání věřitele před platební neschopností nebo nevůlí dlužníka. Pojistné plnění nastává, pokud uplynula doba splatnosti pohledávky a karenční lhůta, během které mohou být pohledávky vymáhány.
- Záloha – jedná se o zajišťovací instrument, kdy věřitel inkasuje část dluhu ještě před uzavřením smlouvy.
- Dokumentárním a potvrzeným akreditivem – Výstavce (banka) se zavazuje vystavit příkazci na jeho žádost a účet akreditiv, ve prospěch jím určené třetí osoby. Na základě žádosti příkazce z jeho účtu pak výstavce za zboží zaplatí oprávněné osobě¹⁵.
- Výhradou vlastnického práva – Pokud si prodávající vyhradí k věci vlastnické právo, stane se kupující vlastníkem teprve úplným zaplacením kupní ceny. Nebezpečí škody na věci však na kupujícího přechází již jejím převzetím¹⁶.

Mezi instituty utvrzovací patří:

- Smluvní pokuta – smluvní pokutou lze utvrdit splnění smluvního závazku. Dlužník je povinen zaplatit věřiteli smluvní pokutu, pokud svůj dluh řádně nesplní.
- Uznání dluhu – Dlužník může uznat závazek na základě jeho písemného prohlášením. Pokud nedošlo k promlčení pohledávky, považuje se dle OZ za uznání závazku také:
  - A. Placení úroků – za uznanou část dluhu se považuje část závazku, z níž se úroky platí.
  - B. Částečné plnění závazku – pokud dlužník uhradí pouze část věřitelovy pohledávky¹⁷.

Činnosti realizované po vzniku pohledávky

Před vznikem pohledávek je důležité prověřit bonitu klienta, nastavit smluvní podmínky a stanovit způsob zajištění. Řízení pohledávek pokračuje i po jejich vzniku.

Po vzniku pohledávek je třeba dbát na tyto aspekty:

¹⁵ § 2012 - § 2044 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ § 2132 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zajištění závazků podle Nového občanského zákoníku. *PRK partners – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2014-12-23]. Dostupné z: <http://pravnihradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

¹⁷ § 2048 - § 2054 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- a) Sledování platební morálky – Je důležité průběžně analyzovat a vyhodnocovat platební situaci dlužníků, neboť hospodářská situace společností na trhu se v průběhu času mění. Výsledek analýzy může být podnětem k přeřazení dlužníka do skupiny s vyšším nebo nižším ratingem. Analýza platební schopnosti klienta spočívá v prozkoumání historických dat poskytnutých v účetnictví. Čestnost analýzy se liší podle výše poskytnutého obchodního úvěru a rizikovosti klienta.
- b) Dodatečné zajištění – Pokud společnost na základě analýzy platební morálky získá nepříznivé informace, může se rozhodnout k dodatečnému zajištění této rizikové pohledávky. Při výběru zajišťovacích instrumentů je na rozdíl od zajištění pohledávky před jejím vznikem limitována, neboť dlužník s dodatečným zajištěním nemusí souhlasit, případně zajištění není právně přístupné. Pokud ale dlužník nesouhlasí, existují zajišťovací instrumenty, kterými pohledávku lze zajistit i bez souhlasu dlužníka. Jedná se např. o pojištění pohledávek nebo postoupení pohledávky.
- c) Postoupením pohledávky – Jedna z možností, kterou lze eliminovat riziko nezaplacení pohledávky. Věřitel postoupí pohledávku či její část jinému subjektu, který se stává věřitelem vůči těmž dlužníkovi. Motivem k postoupení může být také snaha získat finanční prostředky (Jaroš, 2011).
- d) Opravné položky – z analýzy platební schopnosti, může vzniknout potřeba tvorby opravných položek nebo dokonce odpisu pohledávky. Výše opravných položek závisí na uplynulé době splatnosti a pravděpodobnosti úhrady pohledávky.
- e) Faktoring – peněžní prostředky lze také získat postoupením pohledávky před datem splatnosti faktoringové společnosti, která odkupuje krátkodobé, nezajištěné pohledávky, s dobou splatnosti devadesát až sto osmdesát dní. V rámci faktoringu se jedná o postoupení portfolia pohledávek, není však vyloučeno individuální postoupení pohledávky. Faktoringová společnost se stává věřitelem pohledávek a v závislosti na druhu smluvené služby od dodavatele buď přebírá veškeré riziko související s tím, že kupující nebude schopen či ochoten zaplatit (bezregresní faktoring), nebo vykonává pouze správu pohledávek a riziko nepřebírá (regresní faktoring).¹⁸ V tomto případě, jestliže dlužník dluh nesplní, převádí faktor dluh zpět na původního věřitele.
- Forfating – Postoupení středně nebo dlouhodobé, cizoměnové pohledávky před datem splatnosti forfaitérovi. Splatnost pohledávek se pohybuje v rozmezí nad sto osmdesát dní. Při forfatingu dochází k individuálnímu odkupu pohledávek, se kterým je spojeno

---

¹⁸ Co je to faktoring. *Peníze.cz*. [online]. [cit. 2015-2-23]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>. <http://www.penize.cz/15636-co-je-faktoring>

přenesení rizika nezaplacení na forfatiéra. Ten zároveň čelí měnovému a kurzovému riziku, které jsou spojeny s exportními dodávkami.

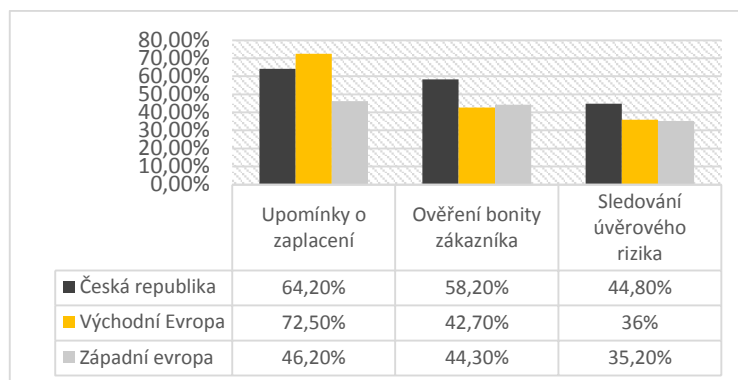
Téměř polovina společností v České republice, využívá pro řízení obchodních úvěrů nejméně jeden zajišťovací nástroj, aby zmírnila rizika a další nepříznivé důsledky plynoucí z nezaplacení pohledávky viz Tab. 2.1. Nejpoužívanější nástroje v politice řízení obchodních úvěrů společností jsou znázorněny v Grafu 2.2, dle kterého je nejvyužívanějším nástrojem zasílání platebních upomínek. Hned za ním následuje ověření bonity odběratele pomocí bankovních referencí, analýz finančních výkazů nebo nákupem hospodářských informací. Třetí nejvyužívanější možností je sledování úvěrového rizika kupujícího.

Tab. 2.1 Procento společností, využívající minimálně 1 zajišťovací nástroj

Stát	Procento společností
Česká republika	40,6
Východní Evropa	55,3
Západní Evropa	59,2

Zdroj: Vlastní zpracování, dle: Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Graf 2.2 Zajišťovací nástroje využívané k řízení rizik pohledávek

Zdroj: Vlastní zpracování, dle: Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

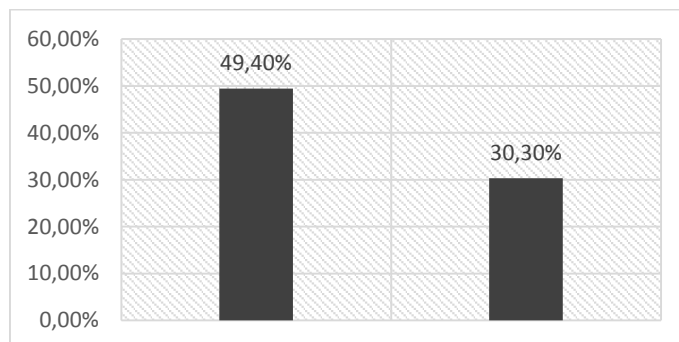
2.2.2 Pohledávky po splatnosti

Dobytnost pohledávky charakterizuje pravděpodobnost její úhrady. Za dobytnou pohledávku lze označit pohledávku, u které nepředpokládáme žádné problémy s úhradou. Nedobytné pohledávky jsou pohledávky, u kterých existuje problém s jejich dobytností. Po splatnosti pohledávky je riziko nedobytnosti mnohem větší. Pohledávky, které nebyly do data splatnosti uhrazeny, nezanikají a nadále existují. Věřitel má až do jejich promlčení nárok na zaplacení. Pokud u pohledávky existuje riziko nedobytnosti, pak se jedná o pohledávky rizikové. Předcházet problémům se splacením pohledávky lze pomocí nástrojů určených ke

sledování a zmírnění rizik. K takovýmto nástrojům patří zejména zajištění pohledávek. Má-li společnost pochybnost o dobytosti svých pohledávek, měla by tuto situaci řešit pomocí tvorby opravných položek, nebo odpisem takovéto pohledávky tak, aby nebyl narušen základní účetní princip věrného a poctivého obrazu účetnictví. Tvorba opravných položek není pro společnost žádnou prevencí. Opravnými položkami pouze dochází ke zmírnění ztrát.

Jako základní důvod spojený s pozdními splátkami je společnostmi uváděn nedostatek likvidity odběratelů. Z Grafu 2.3 vyplývá, že nedostatečná likvidita tuzemských odběratelů ovlivňuje pozdní splátky ve výši 49,40 % a nedostatečná likvidita zahraničních odběratelů ve výši 30,30 %. Více než třetina českých společností pak zpožďuje své platby, aby mohly využít neuhrazené dluhy k financování.

Graf 2.3 Vliv nedostatku likvidity na nesplacené pohledávky

Zdroj: Vlastní zpracování, dle: Barometr platební morálky Atradius. Atradius. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Vymáhání pohledávek

Každá společnost by se měla snažit předejít nepříjemnostem spojených s vymáháním pohledávek účinným řízením pohledávek, pomocí jejich zajištění, monitorování a správou. V první fázi vymáhání pohledávek dochází k mimosoudnímu postupu, kdy věřitel zasílá dlužníkovi upomínku. V případě splatných pohledávek se nejprve věřitel sám zkouší kontaktovat dlužníka a upomíná ho o úhradu. Pokud nereaguje, zasílá ostřeji formulované upomínky včetně vyčíslené smluvní pokuty. Selžou-li tyto pokusy, využívá specializované firmy či advokátní kanceláře zabývající se vymáháním pohledávek. Pokud věřitel nereaguje, dochází k vymáhání pohledávky soudní cestou, kdy následuje soudní řízení.

Soudní řízení je velmi nákladný a časově náročný způsob řešení. K tomu, aby mohlo být soudní řízení zahájeno, musí být podána žaloba na dlužníka v prodlení. Žalobu podává společnost k obvodnímu soudu, který sídlí v místě svého sídla. Právě k tomu aby mohlo být soudního řízení zahájeno, je nutné vést řádnou evidenci smluv, dokumentů a připomínek

k úhradě, tak aby mohly být soudu předány přesvědčivé důkazy. Soudní řízení je ukončeno usnesením, rozsudkem nebo platebním rozkazem.

Výsledkem soudního řízení může být exekuční titul, který je předpokladem pro zahájení soudního výkonu rozhodnutí či exekuci. Exekuční titul je listina vydána oprávněným orgánem, ve které je určité osobě uložena určitá povinnost např. platební rozkaz, pravomocný rozsudek apod. Věřitel může podat exekuční návrh na základě rozsudku, ve kterém je dlužníkovi uložena povinnost, pokud je rozsudek vykonatelný a pravomocný. Pravomocné rozhodnutí je konečné závazné, nezměnitelné a nelze jej napadnout oprávněným prostředkem. Vykonatelné rozhodnutí je vynutitelné, lze jej vymáhat pomocí exekuce nebo soudního výkonu rozhodnutí, neboť uplynula doba stanovená v rozhodnutí¹⁹. Pokud není dlužníkem dluh uhrazen ani po vykonatelnosti rozhodnutí, musí věřitel zvolit jeden ze způsobu výkonu rozhodnutí. Prvním způsobem, kterým věřitel může vymoc pohledávku, je podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí, podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“). Věřitel musí určit, jakým způsobem má být pohledávka vymožena a soud je tímto rozhodnutím vázán. Druhým způsobem je podání návrhu na exekuci, podle zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů. V tomto případě je návrh adresován vybranému exekutorovi, bez nutnosti uvedení způsobu provedení exekuce.

Věřitel může zabránit nepříznivým důsledkům exekučního řízení, pokud na sebe podá insolvenční návrh. Je-li s dlužníkem zahájeno insolvenční řízení (dále jen „IŘ“), musí věřitelé přihlásit své pohledávky ve stanovené lhůtě od vyhlášení úpadku. Lhůta pro přihlášení pohledávek bývá stanovena v rozmezí 30 dnů až 2 měsíce. To platí, i pokud věřitel insolvenční sám navrhuje. Nepřihlášené pohledávky nelze v insolvenčním řízení zohlednit. Přihlášením pohledávky přestává běžet promlčecí doba, hrozí-li prekluze, pak k zániku práva nedojde²⁰.

2.2.3 Zánik pohledávek a závazků

Pohledávky a závazky přestávají existovat k okamžiku jejich zániku. K zániku dochází převážně při jejich úhradě. OZ však definuje i jiné způsoby zániku pohledávek, než peněžním splněním.

---

¹⁹ Jak vymáhat pohledávky. *Businessinfo*. [online]. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/zanik-zavazku>.<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-vymahat-pohledavky-ppbi-55880.html#!&chapter=4>

²⁰ Pohledávky. *Inkasní agentura OK pohledávky*. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>
Pohledávky. *Businessinfo*. [online]. [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=2>

Dle OZ může závazek zaniknout těmito způsoby:

- a) Peněžním splněním – Nejběžnějším způsobem zániku závazku, je jeho splněním finanční úhradou. Pohledávky zanikají k okamžiku jejich úhrady. Při bezhotovostním platebním styku se okamžikem úhrady rozumí připsání částky na účet. Dojde-li ke splnění dluhu řádně a včas, závazek zaniká. Nedojde-li ke splnění dluhu řádně a včas, může věřitel požadovat po dlužníkovi úhradu smluvní pokuty nebo úroků z prodlení.
- b) Nepeněžním splněním – Dluh může zaniknout kromě peněžní úhrady také nepeněžním splněním např. dodáním zboží či služeb, vystavením směnky apod.
- c) Bez splnění - K zániku dluhu může dojít také bez jeho splnění a to:
  - Zápočtem – Pokud si strany navzájem dluží plnění stejného druhu, mohou na základě prohlášení započíst svou pohledávku proti pohledávce druhé strany²¹.
  - Prominutím dluhu – Pokud věřitel promine dlužníkovi dluh, závazek zaniká.
  - Dohodou – Dohodnou-li se strany, závazek zaniká, aniž by byl zřízen nový.
  - Splynutím – Závazek zaniká, splyne-li osoba věřitele v dlužníka.
  - Odstoupením od smlouvy – Dojde-li k porušení smlouvy podstatným způsobem, může od smlouvy druhá strana odstoupit. Pohledávky a závazky plynoucí ze smlouvy zanikají²².
  - Výpověď smlouvy – Závazek lze vypovědět jednostranně, ze zákona, nebo dohodou. Je-li závazek vypovězen, zaniká uplynutím výpovědní doby nebo účinností výpovědi.
  - Odstupné – závazek lze zrušit zaplacením odstupného, ujedná-li si to smluvní strany.
  - Neuplatnění práva věřitele – Závaz zaniká uplynutím doby, pokud byl sjednán na dobu určitou a právo nebylo uplatněno (prekluze).
  - Smrtí dlužníka nebo věřitele – Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, jedná-li se o plnění, které mělo být provedeno osobně. Smrtí věřitele však právo zaniká.
  - Uplynutím doby – Závazek plynoucí ze smlouvy, která byla uzavřena na dobu určitou a zavazuje člověka po dobu delší než deset let, lze po uplynutí deseti let zrušit²³.
  - Nemožnosti plnění – Závazek zaniká, stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným²⁴.

²¹ Zánik závazků. *Konkurzní noviny*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/zanik-zavazku>.

²² Smlouva je porušena podstatným způsobem pokud porušující strana již při uzavření smlouvy věděla, že by druhá strana smlouvu neuzavřela.

²³ Zánik závazků. *Konkurzní noviny*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/zanik-zavazku>.

²⁴ Závazky z pohledu účetnictví a daně z příjmu. *Burianpartner – daňové a finanční poradenství*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.burianpartner.cz/clanek.php?id=25&pravo=1>.
§ 1908 - § 2009 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Promlčení – V této lhůtě má věřitel právo požadovat úhradu nesplacených pohledávek soudní cestou. Po uplynutí promlčecí lhůty nelze dlužnou částku nárokovat. Pokud však dlužník nenamítne, že se právo promlčelo, možnost úhrady stále existuje.

2.3 Pohledávky a závazky z účetního hlediska

Pohledávky jsou součástí obchodního majetku a jako takové podléhají zákonné povinnosti účtovat o stavu a pohybu majetku, jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, která vyplývá ze ZÚČ.

Pohledávky

Pohledávky jsou z účetního hlediska chápány jako obchodní vztah, ve kterém jedna strana poskytne druhé plnění, které ji druhá strana nijak neoplatí. Toto plnění může být chápáno jako poskytnutí zboží, služby nebo jiné formy úhrady. Český účetní standart (dále jen „ČUS“) č. 017 – Zúčtovací vztahy, definuje konkrétní případy, které lze účtovat jako pohledávky. V účetních výkazech jsou pohledávky vykazovány v rozvaze a příloze UZ na straně aktiv. V rozvaze ve sloupci korekce jsou uváděny úpravy hodnot pohledávek. Aktiva jsou rozděleny do sekce A Pohledávky za upsaný vlastní kapitál, sekce C II Dlouhodobé pohledávky, sekce C III Krátkodobé pohledávky a sekce D I Časové rozlišení. Pohledávky jsou v účetnictví sledovány odděleně, neboť vysoká míra generalizace může narušit vypovídací schopnost účetnictví. Pohledávky jsou členěny tak, aby bylo zřetelné, o jaký druh pohledávky se jedná.

Prvotním hlediskem členění pohledávek v účetnictví je hledisko časové. Pohledávky jsou z časového hlediska členěny na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobou pohledávkou jsou pohledávky, které mají delší dobu splatnosti než jeden rok k okamžiku sestavení UZ. Mezi dlouhodobé pohledávky řadíme také odloženou daňovou pohledávku. Krátkodobé pohledávky jsou pohledávky, jejichž doba splatnosti je kratší než jeden rok k okamžiku sestavení účetní závěrky. Druhotným hlediskem, dle kterého lze pohledávky v účetnictví třídit, je dle důvodu vzniku pohledávky. Pohledávky z obchodních vztahů, jsou nejčastějším důvodem vzniku pohledávky. Existují však i další důvody vzniku pohledávky jako poskytnutí dlouhodobé půjčky, vklad do obchodního závodu apod.

Pohledávky lze třídit do příslušných skupin podle důvodu vzniku a časového hlediska. K účtování pohledávek v účetnictví se používá účtová třída č. 3 – Zúčtovací vztahy. Tato třída se dále člení na tyto skupiny:

- a) Skupina 31 – Pohledávky krátkodobé a dlouhodobé,
- b) Skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi,

- c) Skupina 34 – Zúčtování daní a dotací
- d) Skupina 35 – Pohledávky za společníky,
- e) Skupina 37 – Jiné pohledávky a závazky,
- f) Skupina 38 – Přejícné účty aktiv a pasiv,
- g) Skupina 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

K účtování pohledávek se dále používá účtová skupiny 0 – Dlouhodobý majetek, kde jsou evidovány zaplacené zálohy na dlouhodobý majetek, dále v účtové třídě 2 - Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry a také v účtové třídě č. 48 – Odložená daňová pohledávka. Důležité je jednotlivé účty pohledávek řádně rozlišovat z pohledu účetního a daňového. Není např. možné pracovat s účtem č. 314 poskytnuté zálohy, jako s běžným účtem pohledávek. Daňové zákony nijak nerozlišují účetní a daňový pohled k pohledávkám, avšak poskytnuté zálohy nelze z pohledu ZDP chápat jako pohledávku a nelze na ně tedy aplikovat žádnou z daňových optimalizací. Kromě účetního hlediska, lze kategorizovat pohledávky z mnoha dalších hledisek. K základním způsobům kategorizace patří:

- a) vlastní – pohledávky vznikající na základě právního vztahů dvou subjektů, kdy jeden ze subjektů pro druhého něco vykoná a druhý za to požaduje zaplatit,
- b) cizí – pohledávky vznikají z pohledávek vlastních v důsledku změny věřitele a to úplatným postoupením, vkladem, děděním či darováním²⁵,
- c) přednostní – tyto pohledávky jsou explicitně vymezeny v OSŘ, a jsou hrazeny přednostně, dojde-li k nařízení exekuce,
- d) nepřednostní – jsou všechny ostatní pohledávky, které nejsou v OSŘ explicitně uvedeny. Přicházejí na řadu až po uspokojení přednostních pohledávek.

Závazky

Z účetního hlediska jsou závazky významnou součástí pasiv podniku. Pasiva jsou zdrojem krytí, která jsou v rozvaze rozdělena do sekce B. II. 8. Dohadné účty pasivní, B. III. Krátkodobé závazky a sekce C. I. Časové rozlišení. Tak jako pohledávky je nutné i závazky v účetnictví evidovat v členění na krátkodobé, dlouhodobé a dále je rozlišovat z hlediska důvodu jejich vzniku. Krátkodobé závazky jsou závazky, jejichž splatnost k okamžiku sestavení účetní

---

²⁵ Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>.

závěrky nepřesahuje 1 rok. Dlouhodobé závazky jsou závazky, u kterých doba splatnosti k okamžiku sestavení účetní závěrky přesahuje 1 rok.

V účtové osnově se závazky nacházejí v účtové skupině č. 32. Základní postup účtování zúčtovacích vztahů je vymezen v ČUS č. 017 – Zúčtovací vztahy. K účtování závazků v účetnictví se používá účtová třída č. 3 – Zúčtovací vztahy a účtová třída č. 4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky. Tato třída se dále člení na tyto skupiny:

- a) Skupina 32 – Krátkodobé závazky,
- b) Skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi
- c) Skupina 34 – Zúčtování daní a dotací,
- d) Skupina 36 - Závazky ke společníkům, k účastníkům sdružení a ke členům družstva,
- e) Skupina 37 – Jiné závazky,
- f) Skupina 38 – Přejícné účty aktiv a pasiv,
- g) Skupina 47 – Dlouhodobé závazky,
- h) Skupina 48 – Odložený daňový závazek a pohledávka

Závazky lze dále členit do těchto kategorií:

- a) S uspokojením věřitele – zánik závazku splněním, novací, narovnáním apod.,
- b) Bez uspokojení věřitele - zánik závazku smrtí, prominutím dluhu, uplynutím doby apod²⁶.

Přejícné účty aktiv a pasiv

V účtové skupině č. 38 se účtuje o přejícných účtech aktiv a pasiv. Tyto účty využívá ÚJ k časovému rozlišení nákladů a výnosů a k účtování o dohadných účtech. Význam těchto účtů vyplývá ze snahy o dodržení základních účetních zásad. Dle § 3 odst. 1 ZÚČ musí ÚJ účtovat účetní případy do toho období, se kterým věcně a časově souvisí nikoli do období, kdy je daná transakce uhrazena. Věcná souvislost požaduje, aby ÚJ účtovala do daného účetního období výnosy a náklady, které spolu vzájemně souvisí. Časová souvislost požaduje, aby do účetního období byly zaúčtovány pouze ty účetní případy, které se v daném účetním období uskutečnily. Tato účetní zásada také napomáhá dodržení zásady správného vykázání hospodářského výsledku, do kterého je nutné zahrnout všechny náklady a výnosy, které do něj patří, ale nebyly

---

²⁶ Závazky z pohledu účetnictví a daně z příjmu. *Burianpartner – daňové a finanční poradenství*. [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://www.burianpartner.cz/clanek.php?id=25&pravo=1>.
Závazky z pohledu účetnictví. *Portál pohoda*. [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zavazky-z-pohledu-ucetnictvi/>

zaúčtovány. Je však nutné vyloučit náklady a výnosy, které UJ do hospodářského výsledku za sledované období zaúčtovala, ale tyto náklady a výnosy do hospodářského výsledku nepatří.

Na straně aktiv se v rozvaze evidují náklady příštích období, příjmy příštích období a dohadné účty aktivní. Na straně pasiv jsou vykázány výnosy příštích období, výdaje příštích období a dohadné účty pasivní. Dohadné položky jsou v rozvaze evidovány v členění na krátkodobé závazky a pohledávky a dlouhodobé závazky a pohledávky, podle toho jaká je splatnost dohadné položky ke dni sestavení UZ. Jeli UJ plátcem DPH, jsou dohadné položky zachyceny v rozvaze bez této daně. Důvodem je, že o DPH se účtuje na základě daňového dokladu, který UJ nemá v dané situaci k dispozici. Výši dohadné položky stanoví UJ sama dle svého individuálního odhadu²⁷. Na základě dokladu obdrženého v následujícím, dochází k vyúčtování přesné výše dohadné položky. Dojde-li k zaúčtování výše dohadné položky podle skutečného dokladu doručeného v následujícím účetním období v době sestavení UZ, rozdíl mezi dohadnou položkou a skutečnou částkou nevzniká. Pokud je však doklad doručen později, je nutné rozdíl mezi dohadnou položkou a skutečnou výší zaúčtovat. Rozdíl mezi dohadnou položkou a skutečnou výší, je účetním případem účetního období, ve kterém vznikl, nikoliv účetního období, ve kterém byla dohadná položka zaúčtována.

Účtování o dohadných položkách je upraveno v ČUS č. 017 – Zúčtovací vztahy. Dle bodu 3.11.6 tohoto standardu jsou dohadné účty evidovány na příslušných účtech, které jsou dále vykazovány v položkách rozvahy C. II. 6. a C. III. 8. Dohadné položky aktivní. Dohadnou položkou aktivní je například pohledávka za pojišťovnou, která vznikla UJ ale ke konci rozvahového dne nebyla potvrzena výše náhrady. Dle bodu 3.11.7 ČUS č. 017, jsou dohadné položky pasivní účtovány také na jednotlivých účtech a v rozvaze jsou vykazovány v položkách B. II. 8. a B. III. 10 Dohadné účty pasivní. Jedná se o závazky, které nelze zaúčtovat jako obvyklý dluh např. nevyfakturované dodávky. Kromě ČUS 017 je účtování o dohadných položkách upraveno také v ČUS 013, 015, 021 nebo 023²⁸.

Analytická evidence

Pro zvýšení vypovídací schopnosti účetnictví, může UJ používat analytické účty, které si stanoví ve svém účetním rozvrhu. Analytickým členěním získá UJ větší přehled o struktuře

---

²⁷ Např. v případě nevyfakturované dodávky pomocí ceny obdobné dodávky či samotným dotazem dodavatele, v případě očekávaného pojistného dle rozpočtu na opravu pojištěného majetku po odečtení spoluúčasti likvidátora pojišťovny.

²⁸ Dohadné položky a jejich účtování. *Portál Pohoda*. [online]. [cit. 2015-3-03]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zavazky-z-pohledu-ucetnictvi/> ČUS 017 – Zúčtovací vztahy. *Daňáři online – Portál daňových poradců a profesionálů* [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5196v7233-cus-c-017-zuctovaci-vztahy/>

pohledávek resp. závazků. Tvorbou analytických účtů se zabývá ČUS č. 001 – Účty a zásady účtování na účtech a ČUS č. 017 – Zúčtovací vztahy. Dle ČUS č. 001, lze pro pohledávky a závazky používat analytickou evidenci, v členění dle daňového hlediska, časového hlediska, druhu měny a jednotlivých dlužníků resp. věřitelů.

Podrozvahová evidence

Ke zvýšení vypovídací schopnosti UJ slouží také podrozvahové účty. Dle § 13, odst. 1 písm. d) ZÚČ, účtují UJ na podrozvahových účtech účetní zápisy, které se neprovádějí v deníku či v hlavní knize. Existuje spousta skutečností, které nejsou účtovány v deníku nebo v hlavní knize a představují důležitou informaci, kterou je třeba vykázt pro zajištění věrného a poctivého obrazu UJ. V knihách podrozvahové evidence jsou účtovány zejména rizikové pohledávky, které nelze účtovat v deníku nebo v hlavní knize, neboť by byla narušena zásada opatrnosti. Zápisy v podrozvahové evidenci se neprojeví v běžných účetních výkazech, UJ je však povinna vykázt tyto položky v příloze UZ. Využití podrozvahové evidence blíže specifikuje ČUS 001, dle kterého se: *„na podrozvahových účtech v účtových skupinách 75 až 79 sledují důležité skutečnosti, jejichž znalost je podstatná pro posouzení majetkoprávní situace UJ a jejich ekonomických zdrojů, které lze využít. Jedná se především o využívání cizího majetku,*

ke kterému UJ nemá vlastnické právo, popřípadě právo hospodaření s majetkem státu, dále evidence práv, o kterých se neúčtuje (hypotéky), nebo materiálu, jehož pořízení, uchování, udržování a sledování vyplývá z obecně platných právních předpisů, například materiál civilní ochrany“. Na podrozvahových účtech se sledují zejména:

- a) směnky k inkasu použité k úhradě do doby jejich splatnosti,*
- b) přísně zúčtovatelné tiskopisy,*
- c) závazky ze smluvních pokut a úroků z prodlení (účtované do 31. 12. 2000),*
- d) pohledávky ze smluvních pokut a úroků z prodlení (účtované do 31. 12. 2000),*
- e) odepsané pohledávky,*
- f) přijatá zástavní práva a přijatá zajištění,*
- g) závazky z leasingu,*
- h) pohledávky z leasingu,*
- ch) pohledávky z pevných termínových operací,*
- i) závazky z pevných termínových operací,*
- j) pohledávky z opcí,*
- k) závazky z opcí.*

Kurzové rozdíly

Cizoměnové pohledávky vznikají při spolupráci se zahraničními subjekty. Nemusí se jednat pouze o obchodní pohledávky, ale také pohledávky za upsaný základní kapitál, je-li společníkem zahraniční osoba. Cizoměnové pohledávky jsou denominované v cizí měně. K cizoměnovým pohledávkám je nutné vést účetní záznam v cizí i v české měně. Pro přepočet pohledávky v cizí měně ÚJ použije pevný kurz, který je stanoven pro libovolný interval s maximální délkou trvání jednoho ÚO, nebo aktuální kurz devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou. Hodnotu pevného kurzu stanoví ÚJ ve své vnitropodnikové směrnici, jako hodnotu kurzu devizového trhu vyhlášený ČNB k počátku daného období. Není-li kurz devizového trhu ČNB vyhlášován, použije ÚJ pro přepočet oficiální střední kurz centrální banky dané země nebo kurz k americkému dolaru nebo k euru.

ÚJ je povinna přepočítat cizoměnové pohledávky, které nebyly splaceny ke konci rozvahového dne, aktuálním kurzem devizového trhu vyhlášeným ČNB k poslednímu dni účetního období. Vzniklé rozdíly je nutné vykázat jako kurzový zisk nebo kurzovou ztrátu. Přepočet cizoměnové pohledávky aktuálním kurzem devizového trhu vyhlášeným ČNB, je nutný také při úhradě pohledávky, postoupení pohledávky, vkladu pohledávky, převodu záloh na úhradu pohledávky či závazku apod.

2.4 Oceňování pohledávek a závazků

Znalost ocenění pohledávek je důležitá z hlediska úpravy základu daně z příjmů. Pohledávky jsou oceňovány včetně svého příslušenství. Příslušenství pohledávky tvoří úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávky. Smluvní pokuty související s opožděnými splátkami se za příslušenství pohledávky nepovažují, neboť představují pouze paušální náhradu (Mařík, 2011). Hodnota pohledávky se snižuje o veškeré úhrady pohledávky, opravné položky a odpisy pohledávky. Z daňového hlediska se za hodnotu pohledávky považují tři veličiny, které ZDP používá pro určení hodnoty pohledávky. Jedná se o neuhrazenou část pohledávky, neodepsanou část pohledávky tzv. brutto stav nebo neodepsanou část pohledávky sníženou o opravné položky tzv. netto stav (Jaroš, 2011)²⁹.

Dle českých účetních standardů jsou pohledávky oceňovány k okamžiku uskutečnění účetního případu jmenovitou hodnotou, či pořizovací cenou nebo k okamžiku sestavení ÚZ reálnou hodnotou.

---

²⁹Poplatek z prodlení je součástí příslušenství pohledávky, ale vyskytuje se pouze v explicitně vymezených případech. Úroky z prodlení jsou součástí příslušenství pohledávky, která je po lhůtě splatnosti. Vyplácí se u peněžitého dluhu, u kterého dlužník není povinen uhradit poplatek z prodlení.

Jmenovitá hodnota

Jmenovitou hodnotou jsou oceňovány pohledávky vlastní. Jedná se o hodnotu uvedenou na pohledávce při svém vzniku. Závazky se oceňují jmenovitou hodnotou bez ohledu na způsob vzniku. Pohledávky, které nejsou určeny k obchodování, nejsou k rozvahovému dni přeceňovány na reálnou hodnotu. Výjimkou jsou cizoměnové pohledávky, které je nutné přepočítat posledním zveřejněným kurzem ČNB.

Pořizovací cena

Pořizovací cenou jsou oceněny cizí pohledávky, nabyté úplatným postoupením nebo vkladem. Cena, za kterou bude pohledávka postoupena, se stanoví pomocí odborného odhadu. Odborný odhad ovlivňuje zejména solventnost dlužníka a stáří pohledávky. Pořizovací cenu tvoří částka, za kterou byla pohledávka pořízena, zvýšená o náklady s pořízením související. Jedná se zejména o náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize. Pořizovací cena bývá zpravidla nižší než jmenovitá hodnota.

Reprodukční pořizovací cena

Reprodukční pořizovací cenou jsou oceňovány pohledávky cizí, které byly nabyté bezúplatně např. darování či děděním. Reprodukční pořizovací cena je cena, za kterou by byla pohledávka pořízena v době, kdy se o pořízení účtuje a bývá stanovena na základě znaleckého posudku.

Reálná hodnota

Oceňování reálnou hodnotou je vyžadováno ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se sestavuje UZ u pohledávek, které UJ nabyla a určila k obchodování. UJ může ocenit pohledávky určené k obchodování na reálnou hodnotou i v průběhu účetního období, pokud se pro ocenění rozhodne dobrovolně. Důvodem pro častější přecenění může být zvýšení vypovídací schopnosti účetních informací. Změny reálné hodnoty se zachytí jako náklad nebo výnos a nejsou zahrnovány do základu daně. K pohledávkám oceňovaným reálnou hodnotou nelze tvořit opravné položky. Při stanovení reálné hodnoty, je třeba brát v úvahu časové hledisko pohledávek po splatnosti, způsob zajištění, informace o dlužnickově ekonomické situaci a celkového zhodnocení rizika nezaplacení (Bařinová, 2007). Nejobjektivnějším způsobem stanovení reálné hodnoty je tržní hodnota, kterou upravuje § 27 odst. 5 ZÚČ. Tržní hodnotu je možné použít pouze v situaci, kdy existuje rozvinutý kapitálový trh. Pokud nelze použít tržní hodnotu, je reálná hodnota stanovena na bázi kvalifikovaného

odhadu nebo posudku znalce³⁰. Reálnou hodnotou je nutné ocenit také závazky např. z cenných papírů.

Znalecké ocenění, kvalifikovaný odhad

Pohledávky, které nelze ocenit, protože neexistuje burza pohledávek, se oceňují pomocí znaleckého ocenění nebo kvalifikovaného odhadu.

Existují tři základní oceňovací přístupy.:

- nákladový,
- výnosový,
- kombinovaný.

Současná hodnota

Dle IFRS, jsou při vzniku pohledávky a závazky vykazovány v současné diskontované hodnotě budoucího peněžního příjmu, který je vyvolaný budoucím použitím či prodejem. Současná hodnota je stanovena po zohlednění tržních úrokových sazeb a úvěrového rizika protistrany. Současná hodnota je většinou je podobná hodnotě nominální, proto u nevýznamných rozdílů používá IFRS hodnotu nominální (Drbohlav, 2011)³¹. Současnou hodnotou se dle IFRS oceňují všechny závazky a pohledávky, bez ohledu na lhůtu splatnosti. Pohledávky a závazky s dobou splatnosti menší než jeden rok, se však oceňují jmenovitou hodnotou, neboť vliv časové hodnoty peněz je zde zanedbatelný. Amortizace se provádí vždy pomocí efektivní úrokové sazby. Dle ČUS se pohledávky a závazky vykazují vždy ve jmenovité hodnotě, neboť české účetní předpisy pojem současná hodnota vůbec neznají (Strouhal, 2013).

2.5 Legislativní úprava

Problematika zdaňování pohledávek a závazků, je součástí širokého okruhu právních předpisů. Základní právní úpravu, týkající se problematiky pohledávek a závazků je možné nalézt v předpisech, týkajících se oceňování, účtování a zdaňování.

---

³⁰ Dle IAS se reálnou hodnotou rozumí částka, za kterou by se pohledávka mohla prodat mezi znalými a ke směně ochotnými stranami.

³¹ Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-2-2]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>.

Právní předpisy

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva, došlo ke zrušení několika zákonů, které byly nahrazeny zákonem o obchodních korporacích, zákonem o mezinárodním právu soukromém a občanským zákoníkem. Tyto právní předpisy nabyly účinnosti k 1. 1. 2014 (Pilátová, 2014).

- a) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů – s účinností od roku 1. 1. 2014, je OZ primárním předpisem, který upravuje problematiku majetkových práv, jako je vznik, zánik nebo zajištění pohledávek a závazků. Smyslem OZ je zahrnout veškeré soukromoprávní vztahy do jednoho právního předpisu³².
- b) Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů - od 1. 1. 2014 se Obchodní zákoník přejmenoval na ZOK. Zákon ztratil obecnou povahu předpisu upravující podnikání, podnikatele a závazkové vztahy, neboť ty se staly součástí OZ. ZOK je zaměřen pouze na úpravu obchodních společností a družstev. Obsahuje proto také legislativní úpravu pohledávek obchodních korporací (Pilátová, 2014).
- c) Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů - upravuje proces úpadku pomocí soudního řízení tak, aby došlo k co nejvyššímu uspokojení a uspořádání majetkovým vztahů dlužníkových věřitelů³³.

Oceňovací předpisy

Vzhledem k tomu, že finanční výkazy musí splňovat účetní zásadu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti, je správné ocenění majetku a závazků výchozím předpokladem pro správné sestavení UZ.

- a) Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů – jediný zákon, který upravuje způsob oceňování majetku, jakožto věcí, práv a jiných majetkových hodnot.
- b) Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů – upravuje výkon znalecké činnosti v souvislosti s prováděním úkonů fyzických a právnických osob a také v řízení před orgány veřejné moci.
- c) Mezinárodní oceňovací standardy IVS – Mezinárodní oceňovací standardy slouží jako profesionální měřítko pro odhadce na celém světě (Krabec, 2009). Cílem IVS je zajistit

---

³² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Před účinností novely OZ v roce 2014, byla úprava majetkových práv součástí zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Pokud tento zákon neposkytoval příslušnou úpravu, byl použit zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

³³ Insolvenční zákon. *Můj bankrot – vše o osobních bankrotech*. [online]. [cit. 2014-12-11]. Dostupné z: http://www.muj-bankrot.cz/insolvenzni_zakon/.

správnou aplikaci IFRS, aby informace byly mezinárodně srovnatelné. Použití IVS však v rámci IFRS závazné není.

Účetní předpisy

V České republice je problematika účetnictví upravena ZÚČ, který je nejvyšším účetním předpisem a který platí pro všechny typy UJ. Některá ustanovení tohoto zákona jsou upravena v právních předpisech nižší právní síly. Jedná se o prováděcí vyhlášky k ZÚČ a ČUS pro jednotlivé typy UJ³⁴.

- a) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů – stanovuje základní pravidla pro vedení účetnictví, vypracování a zveřejňování výročních zpráv a podmínky pro audit účetních závěrek. Ve svém znění se v mnohém odkazuje na vyhlášky Ministerstva financí ČR určené pro jednotlivé typy organizací a ČUS určené pro jednotlivé typy organizací³⁵.
- a) Prováděcí vyhlášky k ZOÚ – Vyhlášky se podle typu UJ zabývají sestavením účetní závěrky, způsobem zahrnutí UJ do konsolidace, obsahovým vymezením položek v účetních výkazech apod. Dle ZOÚ existuje šest vyhlášek a to pro podnikatele, pojišťovny, zdravotní pojišťovny, nepodnikatelské subjekty, banky a jiné finanční instituce a veřejné jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu (Jílek, 2013).
- b) České účetní standardy – představují účetní pravidla, kterými se společnosti řídí při vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky v České republice. Tvorbou účetních standardů je pověřeno Ministerstvo financí tak, aby bylo dosaženo souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. Cílem standardu je vymezit účetní metody a nastítnit účetní postupy. ČUS jsou vydávány pro různé typy UJ. Jedná se o ČUS pro podnikatele, ČUS pro finanční instituce, ČUS pro pojišťovny, ČUS pro zdravotní pojišťovny, ČUS pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu a ČUS pro UJ, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání.

---

³⁴ Právní úprava účetnictví v ČR. *Sagit*. [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/delfinheslatxt.asp?cd=150&typ=r&levelid=PUU_CR.HTM

³⁵ Účetnictví a účetní výkaznictví v ČR. *Confederation Fiscale Europeenne*. [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/taxation/income-taxes/accounting/czech-republic/CZ>.

Daňové předpisy

K zákonům bývají vydávány podzákonné právní předpisy (vyhlášky, nařízení), které však v oblasti daní nejsou vydávány. Důvodem je čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, podle kterého lze daně ukládat jen na základě zákona. Kvazi prováděcími předpisy jsou pokyny řady D či pokyny Ministerstva financí, které nejsou právně závazné, neboť nejsou pramenem práva (Dvořáková, 2013).

- a) Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů - nahradil od 1. 1. 2011 zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Daňový řád je procesním předpisem, který upravuje postup správce daně, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, které vznikají v souvislosti se správou daní. Ve vztahu k zákonu o daních z příjmů se jedná o předpis subsidiární. ZDP má tedy přednost (Dvořáková, 2013)³⁶.
- b) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů - upravuje zdaňování příjmů fyzických a právnických osob. Od roku 2014 dochází ke zrušení zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. Daň dědická a darovací přestávají být upraveny samostatným zákonem a jsou implementovány do ZDP (Dvořáková, 2013).
- c) Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů - upravuje způsob tvorby rezerv a opravných položek pro určení základu daně z příjmů (Drbohlav, 2011).
- d) Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů – důležité je zejména ustanovení, týkající se vrácení DPH u dlužníků v insolvenčním řízení.

Mezinárodní předpisy

Mezinárodní právo upravuje vztahy mezi státy, mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi navzájem.

- a) Mezinárodní smlouvy – upravují postup u zahraničních osob, které jsou rezidenty státu, se kterými je uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění. Dle čl. 10 Ústavy, mají při správě daní přednost mezinárodní smlouvy před daňovým řádem. K mezinárodnímu dvojímu zdanění dochází u fyzických osob, pokud se dva státy domnívají, že je osoba rezidentem na jejich území, není-li mezi danými státy uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění (Rylová, 2012).

---

³⁶ Daňová exekuce. *Exekutorská komora České republiky*. [online]. [cit. 2014-12-11]. Dostupné z: http://www.muji-bankrot.cz/insolvenzni_zakon/. <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/866-31-danova-exekuce-a-dalsi-rezimy?w=>

- b) Právo EU – právní předpisy Evropské unie se rozdělují na primární a sekundární. Primární předpisy tvoří zejména zřizovací smlouvy, přístupové smlouvy a ostatní. Sekundární tvoří nařízení, směrnice, doporučení a stanoviska.
- Nařízení – předpisy, které se nepřevádí do právního systému členských států, ale vyhlášují se v Úředním věstníku EU např. IFRS, které jsou přejímány formou nařízení.
  - Směrnice – Členské státy odpovídají za převedení směrnice do právního řádu, nikoliv za způsob převedení (Jílek, 2013).
  - Doporučení a stanoviska – doporučení ani stanovisko nejsou závazná pro členské státy. Doporučením dává orgán EU svůj názor na možný postup, stanoviskem se pak vyjadřuje k určité otázce vždy bez právní úpravy.
  - Rozsudky Evropského soudního dvora - nejsou závazná pro rozhodování budoucích soudů. Naznačují však jak bude v budoucnu tento orgán rozhodovat v obdobných případech (Spirit, 2014).
- c) Mezinárodní účetní standardy – kromě IFRS zde patří také Mezinárodní účetní standardy IAS, interpretace mezinárodních standardů účetního výkaznictví IFRIC a interpretace mezinárodních účetních standardů SIC, které upravují sestavování, vykazování a prezentaci finančních výkazů v UZ.
- d) Všeobecně uznávané účetní principy – US GAAP tvoří soubor účetních zásad, podle kterých se sestavují finanční výkazy pro akcionáře, investory a věřitele ve Spojených státech amerických. Tento standard není povinný, neboť není vyžadován zákonem. US GAAP i IFRS jsou zaměřeny zejména na konečnou podobu účetní závěrky a účetních výkazů.

Dílčí závěr

Druhá kapitola vymezila základní teoretickou problematiku pohledávek a závazků. Byly charakterizovány právní, účetní a daňové aspekty, které s pohledávkami a závazky souvisejí. Úkolem druhé kapitoly bylo vymezit základní pojmy týkající se závazkových vztahů, popsat způsob oceňování pohledávek a závazků a také poukázat na právní úpravu problematiky zdaňování pohledávek a závazků.

3 Daňové souvislosti pohledávek a závazků

V souvislosti se zdaněním pohledávek a závazků, nastává nejvíce komplikací u pohledávek po splatnosti. Proto bude většina této kapitoly věnována právě této kategorii pohledávek.

3.1 Zánik pohledávek a závazků z účetního a daňového pohledu

Existuje mnoho způsobů, kterými dochází k zániku pohledávek resp. závazků. V této kapitole budou charakterizovány nejběžnější způsoby zániku, kterými jsou úhrada, zápočet a prominutí dluhu. Ostatní způsoby zániku pohledávek jsou uvedeny v § 1981 – 2009 OZ.

3.1.1 Peněžní úhrada pohledávky

Jedná se o nejběžnější způsob zániku pohledávky. Peněžní úhradu lze provést hotovostně nebo bezhotovostně. Zachycení této operace je nutné rozlišovat podle toho, zda poplatník vede účetnictví, nebo daňovou evidenci, neboť v obou evidencích má úhrada pohledávky jiný dopad na základ daně.

V daňové evidenci je důležitý okamžik úhrady pohledávky. Ten vstupuje do základu daně. Při vzniku pohledávky se daná pohledávka pouze zaeviduje do knihy pohledávek. Základ daně není nijak ovlivněn. Zdanitelným příjmem se pohledávka stává až v okamžiku zaplacení. Je-li poplatník plátcem DPH, je zdanitelným příjmem úhrada pohledávky snižena o DPH (Drbohlav, 2011). Při úhradě pohledávky je nutné provést zápis v evidenci pohledávek a evidenci příjmů a výdajů.

V účetnictví vychází základ daně z hospodářského výsledku, který se stanoví jako rozdíl mezi výnosy a náklady. Výnosy s pohledávkou související jsou zdaňovány ihned, neboť vstupují do základu daně. V účetnictví proto dochází k situaci, kdy je pohledávka zdaněna bez ohledu na to, zda byla skutečně uhrazena. Úhrada pohledávky nijak neovlivní základ daně. Musí být však zaúčtován přírůstek peněz na běžný účet a úbytek pohledávky.

3.1.2 Zápočet pohledávky

Pokud má jedna smluvní strana k druhé pohledávku a zároveň závazek, může přistoupit k jejímu vzájemnému zápočtu. Nejčastěji tato situace nastává, pokud si smluvní strany poskytují zboží či služby navzájem. Dle §1982 OZ je možné uskutečnit zápočet: „*Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.*“ K zápočtu pohledávek a závazků dochází nejčastěji způsobem, kdy se hodnota pohledávky a závazku liší.

K tomu aby závazek a pohledávka byly ve stejné výši, v praxi nedochází často. Bude-li při zápočtu hodnota závazku vyšší než pohledávky, pak v účetnictví zůstane zbylá část závazku, kterou je nutné doplatit. Bude-li hodnota pohledávky vyšší než závazku, zanikne celá část pohledávky a zbylou část pohledávky je nutné uhradit jiným způsobem. Zápočet je možné uskutečnit pouze, pokud s tím obě smluvní strany souhlasí.

Započtením se tedy pohledávky zruší v rozsahu, ve kterém se vzájemně kryjí. Dle ZDP má zápočet stejný účinek jako úhrada. Dojde-li k zápočtu stejné výše pohledávky a závazku, pak nemusí platit nulový dopad do základu daně. Dle § 2 odst. 4 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “ZOR”), je nutné u poplatníků, kteří chtějí k neuhrazené pohledávce vytvořit daňové opravné položky, provést vzájemný zápočet pohledávek a závazků, pokud k dlužníkovi eviduje poplatník závazek.

Vzájemný zápočet se však nevyžaduje, pokud se jedná o tvorbu daňových opravných položek k:

- nepromlčeným pohledávkám z úvěrů, podle § 5 ZOR, které mohou tvořit banky,
- pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, podle § 8 ZOR.

V daňové evidenci je pohledávka a závazek evidován v knize pohledávek a závazků. Pokud dojde k zápočtu, je nutné provést zápis v této knize tak, aby bylo zřejmé, že došlo k zápočtu a ne k běžné úhradě. Vznikne-li při zápočtu přebytek pohledávky, je tento přebytek při následné úhradě zdanitelným příjmem. Vznikne-li přebytek závazku, pak je tento zbytek při úhradě nákladem daňově uznatelným. Základ daně je však stejný, jako by došlo k běžné úhradě pohledávky a závazku v plné výši, neboť v základu daně zůstane pouze rozdíl mezi příjmem z pohledávky a výdajem ze závazku.

V účetnictví vstupuje náklad a výnos do základu daně při vzniku pohledávky nebo závazku, proto vzájemný zápočet pohledávek a závazků nijak neovlivní ZD. Je pouze nutné zaúčtovat úbytek pohledávky a úbytek závazku. Vznikne-li přebytek pohledávky či závazku, je nutné provést vypořádání na bankovní účet.

3.1.3 Prominutí dluhu

Dle §1995 OZ může zaniknout dluh, pokud se dlužník s věřitelem dohodnou na jeho prominutí. V daňové evidenci ani v účetnictví si poplatník nemůže uplatnit výdaje, které mu vznikly v souvislosti se zaniklou pohledávkou jako daňově uznatelné. Pokud již byly tyto výdaje jako daňově uznatelné uplatněny v minulých zdaňovacích obdobích, je nutné podat dodatečné daňové přiznání. Dle § 23 odst. 3 písm. a) bod 14 ZDP, je pro dlužníka prominutý

závazek zdanitelným příjmem. Dlužník je povinen zrušit závazek a tuto hodnotu zaniklého závazku zaúčtovat jako zdanitelný výnos do účetnictví.

V daňové evidenci zvýší hodnota zaniklého závazku základ daně. Důvodem je, že dlužníkovi, který vede účetnictví, vzniká v souvislosti se zánikem závazku velká výhoda, neboť dostal zboží zadarmo a o hodnotu závazku si mohl snížit ZD. Dle § 23 odst. 3 písm. c) bod 6 ZDP, je dlužník oprávněn, dojde-li k úhradě závazku, snížit základ daně o hodnotu závazku, kterou k základu daně původně připočetl. V daňové evidenci by se ZD snížil dvakrát, neboť mu při zaplacení vzniká daňový výdaj.

V účetnictví by se ZD snížil pouze jednou, neboť závazek byl zaúčtován do nákladu při vzniku a následně došlo k dodanění nesplacených závazků.

3.2 Pohledávky po splatnosti

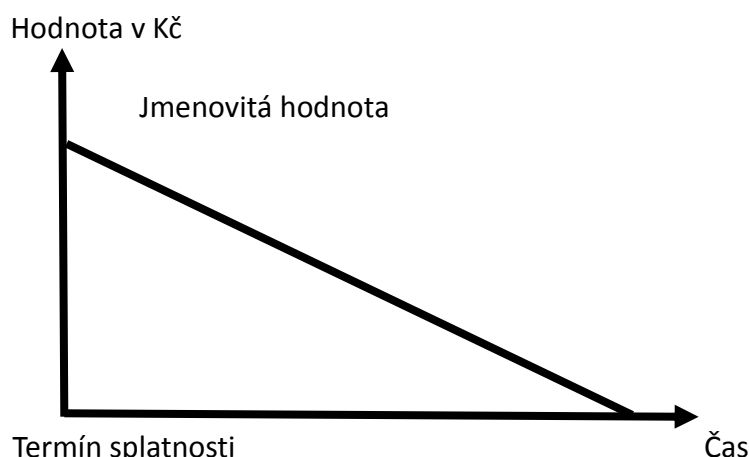
Každá společnost by měla mít ve vnitropodnikové směrnici stanoveny pravidla pro řízení pohledávek po splatnosti. Důležité je postupovat co nejrychleji, neboť s rostoucí časovou prodlevou od data splatnosti, roste riziko nezaplacení pohledávky, které snižuje hodnotu pohledávky. Z grafu 3.1 je patrné, že cena pohledávky je nejvyšší v době splatnosti. Cena se však s rostoucí časovou prodlevou od data splatnosti snižuje. Výjimkou jsou pohledávky, které mají kvalitně nastavené úroky z prodlení nebo smluvní pokutu. U těchto pohledávek může tržní cena pohledávky po splatnosti i po určitou dobu stoupat. Každá nevyřešená pohledávka má však konečnou tržní hodnotu nulovou a to nejpozději promlčením pohledávky nebo krachem dlužníka³⁷.

Daňové dopady pohledávek po splatnosti se posuzují podle toho, zda poplatník vede účetnictví, nebo daňovou evidenci, případně zda stanovuje výdaje procentem z příjmu. Důvodem je skutečnost, že daňové řešení pohledávek po splatnosti je rozdílné z pohledu vedení daňové evidence a z pohledu účetnictví. V účetnictví existují tři základní způsoby, které může ÚJ využít při řešení pohledávek po splatnosti. Jedná se o postoupení, odpis nebo přecenění pohledávky po splatnosti pomocí opravné položky. Naopak v daňové evidenci přecenění pohledávek ani běžný odpis použít nelze.

---

³⁷ Odkup pohledávek. *Safin-Invest*. [online]. [cit. 2015-2-23]. Dostupné z: <http://www.safin-invest.cz/sluzby/odkup-pohledavek/>

Graf 3.1 Vývoj tržní ceny pohledávky

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.1 Pohledávky po splatnosti v účetnictví

V aktivech podniku by neměly být evidovány nedobytné pohledávky, protože zkreslují hodnotu aktiv a nadhodnocují hodnotu podniku. Tyto problematické situace řeší UJ vždy ke konci roku. Je-li však UJ plátcem DPH, pak musí nedobytné pohledávky řešit také v průběhu roku, neboť zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc nebo čtvrtletí.

Opravné položky

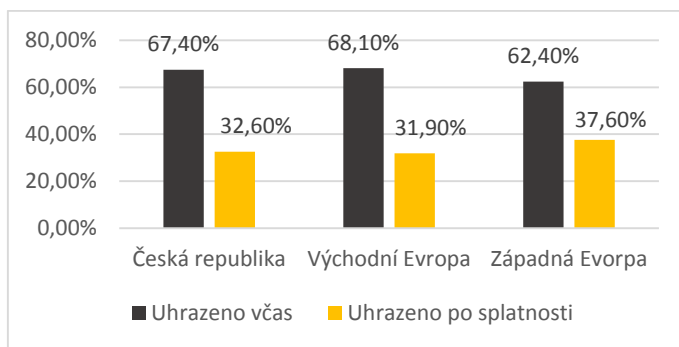
Opravnou položkou dochází k přecenění pohledávky. Pomocí opravných položek se neuhrazené pohledávky zanesou do účetnictví a odečtou z daní tak, aby se nezdánil příjem, který reálně věřitel neobdržel. Pokud má UJ v účetnictví pohledávky, které jsou delší dobu po lhůtě splatnosti, je nutné tuto situaci řešit. Nejdříve se UJ musí přesvědčit, že k dlužníkovi nemá žádný závazek, protože nejdříve by muselo dojít k vzájemnému zápočtu. Prvním vhodným způsobem, kterým je možné řešit nesplacené pohledávky, je dočasné snížení jejich hodnoty pomocí opravných položek. Opravné položky se tvoří, pokud existuje alespoň malá naděje na jejich splacení alespoň v částečné výši. Kdy a v jaké hodnotě začne UJ opravné položky tvořit, stanoví ve své vnitropodnikové směrnici. Opravné položky jsou nákladem snižující výsledek hospodaření. Jsou evidovány v rozvaze ve sloupci korekce k brutto hodnotě aktiv a měly by být také popsány v příloze UZ. Tvorbou opravných položek UJ respektuje princip věrného a poctivého zobrazení podniku a princip opatrnosti, protože využitím opravných položek nenadhodnocuje svůj budoucí prospěch z pohledávky, u které nepředpokládá úhradu v plné výši. Při tvorbě opravných položek je základní problém transformace výsledku hospodaření na

ZD, kdy ÚJ musí rozlišovat, které náklady jsou daňově uznatelné a které výnosy jsou zdanitelným příjmem. Opravné položky lze tvořit účetně a daňově.

Účetní opravné položky

Jsou povinné k dodržení zásady opatrnosti a zásady věrného a poctivého zobrazení účetnictví. Účetní opravné položky zachycují přechodné snížení hodnoty pohledávky. Je-li cena pohledávky nižší, než je její ocenění historickou cenou v účetních výkazech, je nutné použít opravnou položku tak, aby nedocházelo k nadhodnocení aktiv. Opravné položky se tvoří k pohledávkám po splatnosti, u kterých roste riziko nezaplacení a jejich nedobytnosti. Z grafu 3.2 vyplývá, že v České republice je po splatnosti až 32,6 % poskytnutých obchodních úvěrů. Účetní opravné položky je možné tvořit k jakémukoliv majetku (nejen k pohledávkám), zjistí-li ÚJ při inventarizaci dočasné snížení hodnoty. Účetní opravné položky jsou nedaňovým nákladem a využívají se pouze ke snížení ocenění pohledávky v účetnictví. Jejich tvorba ani účtování neovlivní ZD, proto je nutné jejich hodnotu k účetnímu výsledku hospodaření přičíst jako nedaňový náklad. Pomine-li důvod k jejich tvorbě např. při zaplacení, promlčení, je nutné opravné položky zrušit.

Graf 3.2 Úhrada pohledávek v České republice k 6/2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Daňové opravné položky

Daňové opravné položky se tvoří podle ZOR pouze k pohledávkám. Nejsou povinné, avšak jsou nákladem snižujícím základ daně, bez skutečného vynaložení peněžních prostředků. Daňovými opravnými položkami tak účetní jednotky mohou výhodně optimalizovat svůj ZD. Výše opravných položek se určuje v závislosti na skupině, do které je pohledávka zařazena. Z účetního a daňového hlediska však vzniká problém určit, co se považuje za pohledávku. V účetnictví se např. považuje za pohledávku také poskytnutá záloha, ke které ale nelze tvořit

daňovou opravnou položku, protože při vzniku nebyla zaúčtována do výnosů. Opravnými položkami se ZDP snaží pouze zmírnit dopad, plynoucí z neuhrazené pohledávky, která je zdaněna při vzniku, aniž by byla uhrazena. Poplatník si tak může snížit ZD a snížit tak celkové zdanění neuhrazené pohledávky. Pokud by však tvořil daňovou opravnou položku k pohledávce, kterou nezaúčtoval do výnosů, snížil by si daňovou povinnost neoprávněně. Proto lze opravné položky tvořit pouze k pohledávkám, které byly zaúčtovány. Nelze si je pouze uplatnit v daňovém přiznání. K promlčeným pohledávkám nelze tvořit daňové opravné položky ani je nelze daňově odepsat. Dle ZOR lze tvořit opravné položky jednorázově k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení a k bezvýznamným pohledávkám nebo postupně k ostatním pohledávkám³⁸.

Daňové opravné položky se tvoří k rozvahové hodnotě, zaúčtované v účetnictví, k nepomlčeným pohledávkám splatných po 31. prosinci 1994³⁹. Hodnotu pohledávky tvoří hodnota včetně DPH. Dle § 4 odst. 3 ZOR, se opravnými položkami kryjí ztráty z odpisu pohledávek, nebo z rozdílu mezi jmenovitou hodnotou a pořizovací cenou při postoupení pohledávky. Postupník, který nabyl pohledávku postoupením, může vytvořit daňovou opravnou položku pouze, pokud uhradil pořizovací cenu. Jeli pohledávka postoupena pod nominální hodnotu, tvoří se opravná položka z pořizovací ceny. Daňová uznatelnost opravných položek k pohledávkám se řídí ustanovením § 24 odst. 2 písm. i). ZDP.

Opravné položky nelze tvořit:

- k pohledávkám, které nebyly zaúčtovány do výnosů a nebyly zahrnuty do základu daně⁴⁰,
- u poplatníků, kteří nevedou účetnictví,
- k pohledávkám, u kterých je vůči dlužníkovi evidován závazek, a poplatník neprovedl k rozvahovému dni splatnosti závazku vzájemný zápočet,⁴¹
- k pohledávkám, které vznikly z úvěrů, půjček, cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztrát obchodní korporace, smluvních pokut, úroků z prodlení, penále a dalších sankcí ze závazkových vztahů, k souboru pohledávkám a pohledávkám nabytých bezúplatně.⁴²

³⁸ Opravné položky účetně i daňově. *Portál Pohoda*. [online]. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-ucetne-i-danove/>

³⁹ Rozvahovou hodnotou se rozumí jmenovitá hodnota, nebo pořizovací cena, bez vlivu změny reálné hodnoty.

⁴⁰ Do ZD nejsou zahrnuty příjmy vzniklé z úhrady pohledávky, které byly osvobozeny od daně, nejsou zahrnovány do základu daně z příjmů, nebo jsou zahrnovány do samostatného základu daně z příjmů či základu daně pro stanovení zvláštní sazby daně.

⁴¹ To neplatí pro postupitele, který tvoří OP podle § 5 a 8 ZOR.

⁴² § 2 odst. 2 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 8a ZOR ve znění do 31. 12. 2013

U pohledávek vzniklých před 1. 1. 2014 se i nadále postupuje dle přechodného ustanovení zákona platného do 31. 12. 2013. Pokud tedy pohledávka vznikla v roce 2012 a opravná položka byla vytvořena až v rámci závěrkových operací v roce 2014, je nutné použít starou právní úpravu. Dle ustanovení zákona platného do 31. 12. 2013 se OP tvoří takto:

- a) Poplatník tvoří opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota nepřesáhla 200 000 Kč, uplynulo-li více než 6 měsíců od splatnosti ve výši 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.
- b) Poplatník tvoří opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota nepřesáhla 200 000 Kč, ve vyšší sazbě než 20 %, bylo-li zahájeno rozhodčí, soudní či správní řízení, pokud od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než
  - 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.
- c) Poplatník tvoří opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota přesáhla 200 000 Kč, pokud bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení a od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než
  - 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
  - 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky⁴³.

Nedobytné pohledávky. *Podnikatel – Průvodce Vaším podnikáním*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/nedobytné-pohledávky-odepsat-nebo-precenit/>
Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>.

⁴³ § 8a zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění do 31. 12. 2013.

§ 8a ZOR ve znění od 1. 1. 2014

K 31. 12. 2013 došlo ke zrušení šesti časových pásem, které posuzovaly dobu od uplynutí původní lhůty splatnosti, která byla nutná pro tvorbu opravných položek. K 1. 1. 2014 byly zavedeny dvě časová pásma, které slouží k posuzování doby, která uplynula od splatnosti nepromlčené pohledávky, bez ohledu na skutečnou výši rozvahové hodnoty:

- a) po uplynutí 18 měsíců od splatnosti lze tvořit opravnou položku do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty,
- b) po uplynutí 36 měsíců od splatnosti lze tvořit opravnou položku výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty.

Od 1. 1. 2014 tak dochází ke zrušení povinnosti zahajovat soudní, rozhodčí či správní řízení u opravných položek k pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota je vyšší než 200 000 Kč. Tato skutečnost neplatí u pohledávek nabytých postoupením, jejichž rozvahová hodnota je vyšší než 200 000. Zde i od 1. 1. 2014 bude nutné zahájit rozhodčí, soudní nebo správní řízení, k tomu aby bylo možné opravnou položku vytvořit. Tento postup tvorby opravných položek se použije pouze na pohledávky vzniklé po 1. 1. 2014. Na pohledávky vzniklé před 1. 1. 2014 se použije ustanovení § 8a zákona o rezervách ve znění platném do 31. 12. 2013⁴⁴. Vzhledem k tomu, že daňové opravné položky lze tvořit pouze k nepromlčeným pohledávkám, nebude v obecné 3 leté promlčecí lhůtě možné 100 % zákonnou opravnou položku vytvořit. Důvodem je, že ve chvíli kdy bude splněna časová podmínka pro tvorbu opravné položky a od splatnosti pohledávky tedy uplyne 36 měsíců, bude pohledávka promlčena. Proto je k vytvoření 100 % opravné položky nutné sjednat delší promlčecí lhůtu, nebo zahájit soudní, správní či rozhodčí řízení, případně získat uznání dluhu od dlužníka, kterým se právo promlčí za 10 let ode dne uznání dluhu.

Opravné položky podle § 8a ZOR, nelze tvořit k:

- pohledávkám za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál,
- pohledávkám mezi spojenými osobami,
- pohledávkám odepsaným do výsledku hospodaření.

---

⁴⁴ Opravné položky k pohledávkám 2014. *Vlaimír Šretr – daňový poradce*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.dan-poradce.cz/informace/Info34.pdf>.
Pohledávky. *Inkasní agentura OK pohledávky*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>

§ 8b ZOR Pohledávky z titulu ručení za celní dluh

Tuto opravnou položku mohou tvořit poplatníci, kteří ručí za celní dluh, pokud ručitel za dlužníka splnil dluh v době splatnosti určené celními orgány. Poplatníci tvoří opravnou položku maximálně do výše hodnoty pohledávky odpovídající provedené úhradě celního dluhu⁴⁵.

§ 8c ZOR Ostatní pohledávky

Nesplňuje-li poplatník podmínky pro tvorbu opravných položek podle § 8 a § 8a ZOR, může uplatnit jako daňově uznatelný náklad opravnou položku ve výši 100 %. Takovouto opravnou položku je možné tvořit k neuhrazené pohledávce, jejichž rozvahová hodnota nepřesáhla 30 000 Kč, u které uplynulo více než 12 měsíců od splatnosti a u které celková hodnota pohledávek vůči těmto dlužníkům nepřesahuje 30 000 Kč za zdaňovací období.

Opravné položky k pohledávkám v cizí měně

České účetnictví musí být vedeno v českých korunách. Pokud UJ vznikne pohledávka v cizí měně, je nutné provést přepočtení kurzem stanoveným ve vnitropodnikové směrnici. Tímto kurzem může být pevný kurz, který je stanoven na určité období a který odpovídá kurzu ČNB vyhlášeného první den zvoleného období. Druhou možností je použití denního kurzu vyhlášeného ČNB. Pohledávky je nutné přepočítat na českou měnu ke dni vzniku a k uzávěrkovému dni. Po tomto přepočtu vzniká kurzový zisk nebo ztráta. Problém nastává, pokud jsou k cizoměnové pohledávce vytvořeny opravné položky a po přepočtu k rozvahovému dni vznikne kurzový rozdíl. Opravné položky je nutné upravit tak, aby jejich výše odpovídala nové hodnotě přepočtené pohledávky. Zrušení části opravné položky nebo její dotvoření se provádí pomocí účtu změna stavu opravných položek, nikoliv pomocí kurzových rozdílů viz příklad č. 1 (Jaroš, 2011). U nedaňových opravných položek se změna neprojeví v základu daně, ovlivní však výsledek hospodaření. Při odpisu pohledávky je nutné pohledávku přecenit kurzem platným ke dni, kdy bylo o odpisu pohledávky rozhodnuto. Otázkou zůstává, jak ocenit opravnou položku k pohledávce při jejím rozpuštění. Zde by mělo dojít k přecenění a vzniku kurzového rozdílu. Tato situace však není v zákoně popsána.

Příklad č. 1 opravné položky k pohledávkám v zahraniční měně

Společnost ABC a. s. se rozhodla k pohledávce vzniklé 1. 12. 2013 ve výši 1 000 EUR vytvořit 20 % daňovou opravnou položku a 80 % účetní opravnou položku. Dle ZÚČ je nutné

---

⁴⁵ § 8b zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

obě opravné položky evidovat v korunách i eurech. K rozvahovému dni bylo nutné provést přepočten pohledávky kurzem platným k rozvahovému dni dle ČNB.

Přepočtem kurzu došlo ke změně hodnoty pohledávky v CZK čímž došlo také ke změně opravné položky v CZK. Hodnota opravné položky v EUR se nezměnila ale hodnota opravné položky v CZK se zvýšila o 340 Kč. Tento rozdíl je nutné zaúčtovat jako korekci opravné položky⁴⁶.

Tab. 3.1 Okamžik vzniku pohledávky

Pohledávka v EUR	Kurz	Pohledávka v CZK	% OP	OP v EUR	OP v CZK
1 000	27,39	27 390	20%	200	5 478
			80%	800	21 912

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 3.2 Přepočten k rozvahovému dni

Pohledávka v EUR	Kurz	Pohledávka v CZK	% OP	OP v EUR	OP v CZK
1 000	27,73	27 730	20%	200	5 546
			80%	800	22 184

Tab. 3.3 Změna opravné položky

Změna opravné položky	Výsledek
$(5\,546 + 22\,184) - (5\,478 + 21\,912)$	340

Zdroj: Vlastní zpracování

Odpis pohledávky

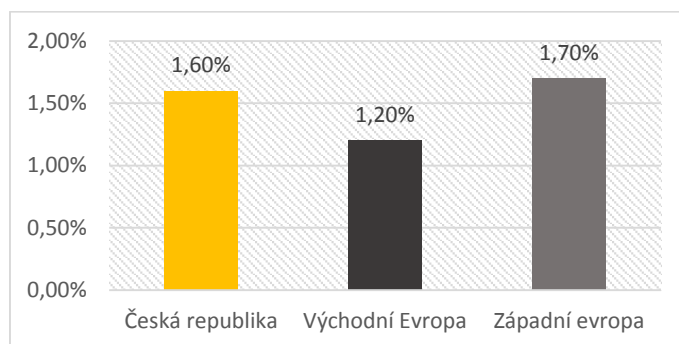
Pohledávky jsou odepsány, pokud jsou prohlášeny za nedobytné. K odpisu pohledávky přistoupí UJ na základě svého uvážení. Jedná se zejména o pohledávky, u kterých by náklady spojené s vymáháním překročily jmenovitou hodnotu evidovanou v účetnictví. Odpisem pohledávky dochází k trvalému snížení hodnoty pohledávky. Proto nebude odpis uveden v rozvaze ve sloupci korekce, ale bude už součástí snížené brutto hodnoty aktiv. Odpisem pohledávky dochází k přeúčtování pohledávky z rozvahových účtu do účtů nákladových. Pohledávky z účetnictví zcela nezmizí, neboť UJ má i nadále povinnost evidovat odepsané pohledávky v podrozvahové evidenci, pro případ, že by došlo k jejich úhradě. Podrozvahová evidence slouží zejména pro interní účely, v účetní závěrce ani v rozvaze se tyto pohledávky zobrazovat nebudou. Odpis pohledávek lze provést účetně a daňově.

⁴⁶ Opravné položky k pohledávkám v zahraniční měně. *Účetní portál*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetni-portal.cz/opravne-polozky-k-pohledavkam-v-zahranicni-mene-261-v.html>

Účetní odpis pohledávek

Účetní odpis neovlivňuje daňový základ věřitele. Není upraven zákonem, neboť se jedná pouze o aktualizaci skutečného stavu účetnictví, k dodržení zásady věrného a poctivého zobrazení účetnictví. Celkový objem odepsaných pohledávek znázorňuje graf 3.3, dle kterého bylo v České republice odepsáno 1,6 % z celkové hodnoty firemních pohledávek jako nedobytné.

Graf 3.3 Celkový objem odepsaných pohledávek k 6/2014

Zdroj: Vlastní zpracování, dle: Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Daňový odpis pohledávek

Daňově účinný je u věřitele odpis pohledávek, které jsou prokazatelně nedobytné. Dle §24 odst. 2 y). ZDP, je možné provést daňově účinný odpis pohledávky, pouze pokud je vedeno účetnictví, pohledávka byla při vzniku zaúčtována do výnosů, příjem z pohledávky je zdanitelný a není osvobozen od daně a k pohledávce je možné tvořit daňově uznatelné opravné položky. Daňový odpis lze učinit také, pokud k pohledávce nelze tvořit daňově uznatelné opravné položky, protože od její splatnosti uplynulo méně než 18 měsíců nebo u pohledávek nabytých postoupením, u kterých je jmenovitá hodnota vyšší než 200 000, pokud nebylo zahájeno rozhodčí, soudní či správní řízení.

K tomu, aby při odpisu pohledávky vznikl daňový náklad, musí být splněna alespoň jedna podmínka § 24 odst. 2 písm. y) ZDP⁴⁷:

- soud zrušil konkurs dlužníka pro nedostačující hodnotu majetku, zároveň pohledávka byla přihlášená u insolvenčního soudu, a k vypořádání mělo dojít z majetkové podstaty,

⁴⁷ Pohledávky. *Inkasní agentura OK pohledávky*. [online]. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>

Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>.

- dlužník je v úpadku nebo mu hrozí úpadek dle výsledků insolvenčního řízení,
- dlužník zemřel a o pohledávku nelze vymáhat na dědicích dlužníka,
- dlužník (právnícká osoba) zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s tímto dlužníkem spojenou osobou,
- na majetek dlužníka je uplatňována veřejná dražba, na základě výsledků dražby,
- majetek dlužníka je postižen exekucí, na základě provedení exekuce⁴⁸.

Daňově účinný odpis je možné uplatnit i v případě, kdy není splněna ani jedna z výše uvedených podmínek, pokud byla pohledávka kryta daňovou opravnou položkou. Daňový odpis lze uplatnit do výše, kterou byla pohledávka kryta daňovými opravnými položkami. Tvorba a rozpuštění nedaňových opravných položek nijak neovlivní ZD. Dle § 8a odst. 4 ZOR, je nutné při odpisu pohledávky zrušit opravné položky s pohledávkou související. Pohledávku lze odepsat pouze ve zdaňovacím období, kdy nastaly podmínky jejího odpisu. Dojde-li k odpisu pohledávky, z důvodu tvorby daňové opravné položky, je nutné po odpisu pohledávky vytvořené opravné položky rozpustit. Dojde-li ke splacení již odepsané pohledávky, je dle §23 odst. 4 písm. e) ZDP zdaněn pouze výnos plynoucí z daňově odepsané části. Zbytek již dani z příjmů nepodléhá. Dojde-li k částečné úhradě pohledávky, je maximální výše výnosu odpovídající nedaňovému odpisu nezdanitelným příjmem, zbytek podléhá zdanění.

Postoupení pohledávky

Pohledávku lze postoupit úplatně nebo bezúplatně. Úplatným postoupením dochází k prodeji, při bezúplatném postoupení hovoříme o vkladu. Cena, za kterou lze pohledávku postoupit, není vymezena žádným právním předpisem. Při vzniku pohledávky vlastní, jsou pohledávky oceňovány jmenovitou hodnotou. Pohledávku pořízenou úplatným převodem tj. nákupem, nebo bezúplatným převodem tj. vkladem jsou pohledávky oceněny pořizovací cenou. Pohledávku lze postoupit před i po datu její splatnosti. Finančně výhodnější je však počkat na úhradu do data splatnosti a pohledávku postoupit až po její splatnosti. Postoupit pohledávky před datem splatnosti mohou např. společnosti, které potřebují peníze ihned. Pokud postoupitel pohledávku postoupí před datem splatnosti, může zvýšit náklad související s postoupením o diskont, který odpovídá počtu dní od splatnosti. Velikost diskontu se stanoví podle úrokové sazby, která se používá při poskytování finančních prostředků, s podobnou dobou splatnosti.

---

⁴⁸ § 24 odst. 2 písm. y) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud společnost postoupí pohledávku po splatnosti, je to pro ni nejlepší varianta, neboť inkasuje alespoň částečnou úhradu. Čím déle však pohledávka po splatnosti bude, tím menší hodnotu bude postupník ochoten zaplatit. Pokud jsou k postoupené pohledávce po splatnosti u postupitele tvořeny daňové opravné položky, je nutné o hodnotu těchto opravných položek zvýšit náklady související s postoupením.

Dle §24 odst. 2 písm. s) ZDP, je při postoupení pohledávky u postupitele daňově uznatelným nákladem:

- a) jmenovitá hodnota postoupené pohledávky, do výše příjmu z jejího postoupení,
- b) pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením do výše příjmu z úhrady dlužníkem, nebo postupitelem při následném postoupení.

Cena pohledávky, která je daňově uznatelným nákladem může být tedy navýšena o daňovou opravnou položku a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont. Při prodeji pohledávky vlastní nebo cizí, nelze vykázat daňovou ztrátu. U pohledávek, které UJ nabyla postoupením, se při tvorbě opravných položek a odpisu pohledávky vychází z pořizovací ceny. K těmto pohledávkám, i když nevstupují do výnosů, může postupník tvořit opravné položky, pouze pokud pohledávku uhradil.

3.2.2 Pohledávky po splatnosti v daňové evidenci

I v daňové evidenci je potřeba evidovat pohledávky po splatnosti. S těmi je však při vedení daňové evidence možné nakládat pouze s omezenými prostředky než je tomu v účetnictví. K pohledávkám v daňové evidenci nelze tvořit opravné položky, ani je nelze běžným způsobem odepsat. Důvodem je, že pohledávky při vzniku nevstupují do rozdílu mezi příjmy a výdaji a zdaněny budou až při jejich úhradě. Jelikož pohledávky v daňové evidenci nejsou žádným způsobem zdaňovány, nenabízí ani stát možnost daňové optimalizace směřující ke snížení ZD.

Odpis pohledávky

Jedinou možností, kdy lze pohledávku v daňové evidenci odepsat, je v případě, kdy podnikající fyzická osoba ukončuje podnikatelskou činnost. Podle ZDP je podnikatel povinen v roce ukončení činnosti zvýšit ZD o pohledávky, zásoby a snížit o závazky. Důvodem těchto úprav je, že v základu daně, který je tvořen rozdílem mezi příjmy a výdaji, nejsou obsaženy pohledávky ani závazky. Pokud však pohledávka nebyla zdaněna, neboť do roku ukončení činnosti nebyla uhrazena, je možné ji odepsat dle § 24 odst. 2 písm. y) ZDP. Odpis pohledávky je možný pouze u pohledávek s nízkou pravděpodobností úhrady, tak aby poplatníkovi nenastala dvojitá újma ve formě neuhrazené pohledávky a odvedené daně z příjmu. Poplatník

může pohledávku s nízkou pravděpodobností úhrady odepsat také, pokud přechází z vedení daňové evidence na účetnictví, neboť poplatník je povinen upravit ZD tak jako by došlo k ukončení činnosti. Pohledávky tedy opět z navýšení základu daně osvobozeny. Při následné úhradě nejsou pohledávky rovněž zdanitelným příjmem. Základ daně se zvyšuje zejména proto, aby nedošlo k nezdanění pohledávek.

Vyřazení pohledávky

Je-li pohledávka delší dobu po splatnosti, může poplatník přistoupit k jejímu vyřazení. Vzhledem k tomu že výdaje související s vyřazenou pohledávkou přestanou splňovat podmínku daňově uznatelných nákladů, je poplatník povinen o hodnotu vyřazené pohledávky zvýšit ZD. Důvodem je, že při vyřazení pohledávky se očekává, že žádný zdanitelný příjem nevnikne, avšak výdaje vstupující do ZD musí být vynaloženy na zajištění a udržení příjmů. Existuje však i výhodnější situace. Pokud poplatník předpokládá, že v následujícím období ukončí svou činnost nebo přejde na vedení účetnictví, může být dodanění výdajů souvisejících s pohledávkou výhodnější než povinnost dodanit celou pohledávku.

Postoupení pohledávky

Postoupení pohledávky lze realizovat jak před tak po datu splatnosti pohledávky. Dle § 23 odst. 13 ZDP je při postoupení pohledávky zdanitelným příjmem jmenovitá hodnota pohledávky, i kdyby byla postoupena za nižší cenu postoupení. Jestliže by pohledávka byla postoupena za cenu vyšší, pak by zdanitelným příjmem byl tento vyšší příjem z postoupené pohledávky. Výjimkou jsou pohledávky uvedené §24, odst. 2, písm. y) ZDP, u kterých je zdanitelným příjmem vždy cena postoupení, za kterou byla pohledávka postoupena. Důležité je, že při postoupení pohledávky v daňové evidenci se neuplatní princip zdanění pohledávky až v okamžiku úhrady, neboť příjem z prodeje pohledávky je nutné zdanit v roce prodeje, bez ohledu na to zda došlo v daném zdaňovacím období ke skutečné úhradě. Dle § 23 odst. 4 písm. d) ZDP, pak při úhradě postoupené pohledávky nevzniká zdanitelný příjem. Příjem ke zdanění vzniklý z prodeje vlastní pohledávky nelze snížit o žádné výdaje.

Dojde-li k postoupení cizí pohledávky, kterou podnikatel nabyt postoupením, nevzniká daňově uznatelný výdaj při zaplacení ale až při úhradě pohledávky dlužníkem, kdy současně v tomto momentu vzniká také zdanitelný příjem. Dle § 24 odst. 2 písm. o) ZDP je daňovým výdajem pořizovací cena do výše úhrady dlužníkem nebo postupníkem⁴⁹.

---

⁴⁹ Postoupení pohledávek. *Portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d7001v9940-postoupeni-pohledavek/?search_query=

3.3 Daňové aspekty insolvenčního řízení

Primárním předpisem upravující proces insolvenčního řízení je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“). Tento zákon je účinný od 1. 1. 2008. Na krachy podnikatelů, ke kterým došlo před tímto datem, se použije dříve platný zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. Insolvenční řízení je zákonný postup, pomocí kterého dojde k vypořádání majetkových poměrů dlužníka v úpadku. Cílem je uspokojení co největšího množství věřitelů, kteří své pohledávky řádně přihlásili ve stanovené lhůtě. Aby věřitelé nebyli dále zatěžováni zdaněním výnosově zaúčtované části neuhrazené pohledávky, je možné zmírnit tuto skutečnost příslušnými právními předpisy alespoň v oblasti daňové. Z daňového pohledu je spousta úkonů souvisejících s uplatněním ustanovení ZDP či ZOR podmíněna zahájením insolvenčního řízení, rozhodnutím o úpadku apod.

Při tvorbě zákonných opravných položek jsou k pohledávkám přihlášených do insolvenčního řízení stanoveny mnohem mírnější podmínky k jejich uplatňování. Daňové opravné položky je možné tvořit do výše 100 % rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky dle § 8 odst. 1 ZOR. Byla-li pohledávka řádně přihlášená do insolvenčního řízení ve stanovené lhůtě, která počíná běžet okamžikem zahájení insolvenčního řízení a končí dnem stanoveným v rozhodnutí soudu o úpadku, je možné již ve fázi zahájení insolvenčního řízení tvořit daňové opravné položky. Opravné položky musí být vytvořeny v období, ve kterém byly pohledávky přihlášeny do insolvenčního řízení. Opravné položky nelze tvořit k pohledávkám uvedených v § 2 odst. 2 ZOR⁵⁰.

Pokud v rámci insolvenčního řízení dojde pouze k částečné úhradě pohledávky, je nutné opravné položky rozpustit v celé výši nebo do daňově uznatelné hodnoty. Následně je možné takovéto pohledávky daňově odepsat. Speciální daňový režim k pohledávkám v insolvenčním řízení nemůže být uplatněn, jestli-že k přihlášení pohledávek ve stanovené lhůtě nedojde. K nepřihlášeným pohledávkám běží dále promlčecí lhůta. Jestli-že pohledávka nebyla přihlášena do insolvenčního řízení, může vzniknout povinnost dříve vytvořené zákonné opravné položky zrušit nebo snížit, čímž v daném účetním období dojde ke zvýšení ZD. K rozpuštění opravné položky může dojít také díky výsledku insolvenčního řízení. Pokud insolvenční soud rozhodne, že dlužník v úpadku není, pak je věřitel povinen dle § 8 odst. 2 ZOR opravné položky rozpustit na základě zamítnutí insolvenčního návrhu. Věřitel opravné

---

⁵⁰ Jedná se o pohledávky z cenných papírů, úvěrů, půjček nebo pohledávky, které nebyly při vzniku účtovány do výnosů.

položky zruší v běžném zdaňovacím období. Nevzniká mu povinnost podat dodatečné daňové přiznání. Dle § 192 IZ, může insolvenční správce, dlužník nebo věřitel přihlášenou pohledávku popřít. Pohledávku lze popřít co do její pravosti, výše nebo pořadí. Dojde-li k popření pohledávky, nelze dle § 8 ZOR k popřené pohledávce tvořit zákonné opravné položky. Pokud dojde k účinnému popření pohledávky, je nutné v minulosti vytvořené daňové opravné položky zrušit. Účinnost popěrného úkonu je potvrzena, jestliže v incidenčním sporu došlo k vydání pravomocného rozsudku, v němž nebyla pohledávka zjištěna. Jestliže byla pohledávka popřena v hodnotě větší než 50 %, je nutné, aby dlužník rozpustil celou výši opravné položky. K takovéto pohledávce se nadále v insolvenčním řízení nepřihlíží, ani pokud byla zjištěna.

Na základě účinného popření pohledávky by mělo být podáno dodatečné daňové přiznání, které může věřitel podat na nižší daňovou povinnost, nebo k uplatnění vyšší daňové ztráty. Formou dodatečného daňového přiznání tak může dojít k opravě výše výnosu ze zahrnutí neoprávněné pohledávky v předchozích zdaňovacích obdobích i ve sporných situacích. Pokud by věřitel místo podání dodatečného daňového přiznání pohledávku odepsal, jednalo by se o odpis nedaňový. Pokud věřitel k pohledávce, která nebyla popřena, vytvořil opravnou položku, je nutné vyčkat na ukončení IŘ nebo na provedení částečného rozvrhu. Částečným rozvrhem se vytvořená opravná položka sníží na úroveň dosud nesplacené pohledávky. V případě ukončení insolvenčního řízení, bude docházet k odpisu pohledávky, který může být při splnění pravidel ustanovení § 24 odst. 2 písm. y) ZDP považován za daňově uznatelný. Pokud by však věřitel podal návrh na zahájení IŘ z důvodu uplatnění daňově uznatelného odpisu pohledávky v nákladech a insolvenční soud by návrh zamítl, lze uplatnit odpis pohledávky pouze účetní.

Daňový subjekt je oprávněn kdykoliv zrušit tvorbu opravných položek dle § 8 ZOR a zahájit tvorbu opravných položek dle § 8a ZOR nebo dle § 8c ZOR. Dojde-li k účinnému popření pohledávky, není nutné zahájit tvorbu daňové opravné položky, ale pouze stačí podat dodatečné daňové přiznání⁵¹. Je lhostejné, zda je pohledávka kryta splatnými závazky, nebo je před lhůtou splatnosti, je po splatnosti libovolnou dobu (limitem je však promlčecí doba), nebo je vytvořena mezi spojenými osobami. Pokud však věřitel pohledávku nepřihlásí do IŘ včas, nemůže opravnou položku ve výši 100 % tvořit. Bude-li pohledávka i přes to, že nebyla řádně přihlášena

---

⁵¹ Daňové a právní aspekty za subjekty v insolvenčním řízení. *Rödl & Partner*. [online]. [cit. 2015-1-13].

Dostupné z:

http://www.roedl.com/fileadmin/user_upload/Roedl_Czech_Republic/clanky/2013/Dane_a_pravo_09_2013_JHC_MNV.pdf

soudem přijata, lze tvořit daňové opravné položky podle § 8 písm. a) nebo c) ZOR, pokud věřitel splní dané podmínky (Dvořáková, 2013).

V případě reorganizace, je možné tvořit opravné položky také k nepřihlášeným pohledávkám, neboť dle § 8 odst. 1 ZOR je nutné pouze zahrnout pohledávky dlužníkem do seznamu závazků. V průběhu reorganizace tak postačí pohledávku uvést v seznamu pohledávek reorganizačního plánu, které budou v procesu reorganizace uspokojeny. Všechny ostatní pohledávky vůči dlužníkovi, které nebyly řádně přihlášeny a nejsou součástí reorganizačního plánu, zanikají. Vzhledem k tomu, že ustanovení IZ je nad rámec ZOR, může věřitel v průběhu reorganizace tvořit daňové opravné položky vždy do výše pohledávky, která má být dle reorganizačního plánu uspokojena.

3.4 Daň z přidané hodnoty a její vliv na pohledávky a závazky

Podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“), může být postoupení pohledávky posuzováno, jako plnění které není předmětem daně nebo plnění, které je od daně osvobozeno bez nároku na odpočet daně. Některé transakce s pohledávkami jsou z hlediska ZDPH a Šesté směrnice ES posuzovány také jako zdanitelné plnění. V souvislosti s operacemi s pohledávkami je z hlediska DPH možné rozlišovat tyto daňové režimy.

Postoupení pohledávky, které není zdanitelným plněním

Dle § 14 odst. 5 písm. c) ZDPH, se za zdanitelné plnění nepovažuje postoupení pohledávky vlastní, která vznikla plátcí. Postoupení vlastní pohledávky tak není předmětem daně.

Postoupení pohledávky, které je osvobozeno od daně

Dle § 51 odst. 1 písm. c) ZDPH, patří mezi plnění, která jsou osvobozeny od daně bez nároku na odpočet daně finanční činnosti. Dle § 54 odst. 1 písm. u) ZDPH je finanční činností také úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem. Jedná se o postoupení nakoupené pohledávky či pohledávku získanou jako majetkový vklad. Za finanční činnost se nepovažuje činnost, jejímž předmětem je faktoring nebo vymáhání dluhů.

Operace s pohledávkami, které jsou zdanitelným plněním

Dle § 54 odst. 1 písm. u) ZDPH, je poskytování služeb, jejíchž předmětem je faktoring a vymáhání dluhů zdanitelným plněním. Základem daně z přidané hodnoty je přijatá úplata za

poskytnutou službu v případě faktoringu, forfatingu či jiných služeb souvisejících s pohledávkami, které nejsou od DPH osvobozeny. Úplata za poskytnutou službu podléhá základní sazbě daně ve výši 21 %.

DPH u pohledávek v insolvenčním řízení

Obecně je nutné odvést DPH ze zdanitelných plnění ve zdaňovacím období, kdy došlo k úhradě. Toto pravidlo však neplatí na dlužníky v IŘ, neboť zde neplatí, že věřitel musí odvést DPH z přijaté úhrady od odběratele. Věřitel by měl provést úpravu základu daně a požádat stát o vrácení DPH z nedobytných pohledávek. Od 1. 4. 2011 může plátcce upravit DPH také u pohledávek vzniklých před 1. 4. 2011, maximálně však tři roky zpětně. Možnost opravy ZD se týká všech plátců daně, které nemusí být UJ. Opravit ZD u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení tak mohou také fyzické osoby vedoucí daňovou evidenci, pokud jsou plátcem DPH. Dle §44 odst. 1 ZDPH, je věřitel oprávněn provést opravu výše daně na výstupu z hodnoty zjištěné pohledávky, jestliže jsou splněny následující podmínky:

- a) Věcné podmínky - Pohledávky jsou součástí insolvenčního řízení a soud již rozhodl o prohlášení konkurzu dlužníka. Dodavatel nebyl spojenou osobou s odběratelem a odběratel byl v době vrácení DPH plátcem daně⁵².
- b) Časové podmínky – pohledávka dosud nezanikla, vznikla v době delší než 6 měsíců od prohlášení úpadku soudem a nesmí uplynout déle než 3 roky od zdaňovacího období, ve kterém původní zdanitelné plnění vzniklo.
- c) Procesní podmínky - pohledávka byla dodavatelem přihlášena ve stanovené lhůtě. Pro účely vrácení DPH je relevantní výše pohledávky, která byla zjištěna soudem. Dodavatel doručil dlužníkovi daňový doklad. Opravit DPH může dodavatel nejdříve ve zdaňovacím období, ve kterém došlo k doručení daňového dokladu odběrateli⁵³.

K provedení opravy ZD musí věřitel vystavit opravný daňový doklad dle §45 ZDPH. Plátcce daně musí k daňovému přiznání podávané za období, ve kterém je prováděna oprava doložit kopii všech vystavených dokladů u kterých provedl opravu výše daně v daňovém přiznání a výpis z přehledu oprav pro daňové účely⁵⁴. Dlužník je navíc povinen snížit DPH na vstupu ve výši odpovídající původnímu odpočtu z daného zdanitelného plnění. Opravu může věřitel

---

⁵² Spojenou osobou se dle ZDPH rozumí osoby kapitálově spojené, které mají minimálně 25% podíl na hlasovacích právech či základním kapitálu, osoby blízké dle OZ, osoby podnikající společně na základě smlouvy o sdružení.

⁵³ Vrácení DPH v insolvenčním řízení. *Mzdová praxe*. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z:

http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d34312v43805-vraceni-dph-u-pohledavek-za-dluzniky-v-insolvencnim-řízení/?search_query=

⁵⁴ § 44 odst. 4 písm. a), b) ZDPH.

provést jen z neuhrazené části daňového dokladu. Pokud pohledávka byla uhrazena v plné nebo v částečné výši, je nutné daň z této částky opět odvést. K opravě základu daně může dojít také, pokud věřitel pohledávku postoupil, nebo zrušil registraci a přestal být plátcem. Věřitel musí navýšit svou daňovou povinnost v posledním daňovém přiznání před skončení registrace o původně provedenou opravu. Zároveň musí informovat dlužníka, který má možnost si znovu navýšit daň na vstupu. Úpravy ZD lze realizovat pouze s použitím platné sazby daně, která byla platná v okamžiku vzniku pohledávek. To platí i pro přepočet cizoměnných pohledávek. Ty je nutné přepočítat kurzem ČNB, který byl použit pro přepočet původních pohledávek. Pokud by se použil jiný kurz, mohl by vzniknout kurzový rozdíl, který by neoprávněně ovlivňoval základ daně z příjmů.

3.5 Odložená daň

Odložená daň je účetní nástroj, který výrazně souvisí s pohledávkami po splatnosti. O odložené dani povinně účtují UJ, které tvoří konsolidační celek a UJ povinně sestavující účetní závěrku v plném rozsahu (zejména akciové společnosti a společnosti mající povinný audit). Povinnost auditu je stanovena, pokud ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího dosáhly alespoň dvou ze tří kritérií.

- aktiva celkem více než 40 000 000 Kč,
- roční úhrn čistého obratu více než 80 000 000 Kč,
- průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než 50⁵⁵.

Ostatní UJ mohou stanovit povinné účtování o odložené dani vnitropodnikovou směrnicí. V případě zanikající společnosti, která nemá povinný audit je účtování o odložené dani také důležité, neboť při přecenění jmění znalcem, mohly vzniknout rozdíly mezi účetní a daňovou hodnotou aktiv a pasiv. Právní úprava odložené daně je upravena Vyhláškou č. 500/2002, která vychází z Mezinárodního účetního standardu IAS 12 – daně ze zisku a ČUS č. 003 – Odložená daň, dle kterého *„Daňová povinnost odložená vyplývá z rozdílů, které nastávají v momentě odlišného pohledu účetního a daňového na určité položky v účetnictví. Z titulu odlišného účetního a daňového pohledu vznikají rozdíly, které mají povahu rozdílů přechodných. Přechodné rozdíly mohou být*

a) zdanitelné, které vyústí ve zdanitelné částky při určování základu daně budoucích období, tzn. vedou k odloženému daňovému závazku.

---

⁵⁵ Povinnost auditu u akciové společnosti je stanovena za předpokladu splnění pouze jednoho kritéria.

b)odčitatelné, které vyústí v částky, které jsou odčitatelné při určování základu daně budoucích období, tzn. vedou k odložené daňové pohledávce.“

3.5.1 Odložená daň z přechodných rozdílů

Daňová legislativa způsobuje, že účetní výsledek hospodaření a základ daně je odlišný. Splatná daň z příjmů se nevztahuje k účetnímu hospodářskému výsledku, ale k daňovému základu. Odložená daň pomáhá přiřadit náklady na daň z příjmu ke správnému účetnímu období tak aby bylo možné dosáhnout dodržení věcné a časové souvislosti nákladů a výnosů s účetním obdobím v účetní závěrce. K výpočtu odložené daně se používá rozvahový přístup, který vychází z rozdílu mezi účetní a daňovou hodnotou aktiv či pasiv. Daňovou hodnotou se rozumí hodnota, která bude uplatněna v budoucnu jako daňově uznatelný náklad. Výsledkem odložené daně je odložený daňový závazek nebo pohledávka. Odloženým daňovým závazkem se rozumí částka daně z příjmu, která bude splatná v budoucím období. Vyjadřuje fiktivní závazek, který představuje kumulované daňové nevýhody, protože společnost bude v budoucnu platit vyšší daň, než bude odpovídat účetním ziskům. Odloženou daňovou pohledávkou se rozumí částka daně z příjmů, která bude v budoucnu ušetřena. Vyjadřuje fiktivní pohledávku, která představuje úspory, které vznikají, pokud budou v daňovém základu uplatněny daňové úlevy či odpočty. Na rozdíl od odloženého daňové závazku, který musí společnosti splňující daná kritéria vykazovat vždy, o odložené daňové pohledávce účtují UJ pouze, pokud existuje pravděpodobnost, že bude vykazovat dostatečně vysoký ZD, který ji odloženou daňovou pohledávku umožní využít.

V souvislosti s pohledávkami po splatnosti, dochází ke vzniku přechodných rozdílů zejména z důvodu tvorby účetních a daňových opravných položek. Účetní opravné položky jsou většinou tvořeny ve vyšší hodnotě než daňové, proto účetní hodnota pohledávek je nižší než daňová hodnota. Výsledkem je vznik odložené daňové pohledávky. Pokud by však společnost tvořila nižší účetní opravné položky než daňové, účetní hodnota pohledávky by byla vyšší než daňová a UJ by vznikl odložený daňový závazek. Vykázat odložený daňový závazek je nutné např. pokud UJ tvoří daňově neuznatelnou rezervu na budoucí daňově uznatelný náklad. Pokud však tvoří daňově uznatelnou rezervu na budoucí daňově neuznatelný náklad, nebo účetní rezervu není nutné odložený daňový závazek vykazovat, protože nevzniká rozdíl mezi účetní a daňovou hodnotou.

3.5.2 Odložená daň při přeměnách společností

Dle ČUS č. 003 – Odložená daň, je přecenění aktiv při přeměnách společností také titulem pro vykázání odložené daně, neboť přecenění jmění zanikající společnosti nemá žádný dopad do výsledovky. Pro zdárnou realizaci přeměny společnosti, je často požadováno přecenění jmění zanikající společnosti posudkem znalce. Účetní hodnota majetku je tak zvýšena (nebo snížena) ale daňová hodnota je nezměněná a zůstává v původní pořizovací ceně majetku nebo daňové zůstatkové ceně odpisovaného majetku. Z hlediska daňového, bude daňový náklad uplatněn vždy v původní nepřeceněné hodnotě. Z rozdílu mezi přeceněnou a nepřeceněnou hodnotou vznikne daňový základ, z něhož bude v budoucnu odvedena daň z příjmu. K rozhodnému dni je nutné, aby nástupnická společnost vypočetla, zaúčtovala a vykázala odloženou daň vzniklou z přecenění v zahajovací rozvaze, spolu s odloženou daní, kterou převzala z minulých účetních období. Vzhledem k tomu, že ČUS č. 003 neobsahuje širší vymezení této problematiky, je nutné aby ÚJ vycházely z Mezinárodního účetního standardu IAS 12 – daně ze zisku. Z pohledu odložené daně nastává problém, zda znalec ve svém posudku ocenil jmění nebo individuálně přecenil aktiva po zohlednění daně z příjmů nebo před. Z hlediska znaleckých metod ocenění převládá výnosová metoda, která zobrazuje ocenění jmění společnosti pomocí diskontovaných budoucích peněžních toků, které jsou již po zdanění, proto je třeba o vliv daně tento výsledek navýšit (Skálová, 2012).

3.6 Zdanění závazků

Závazky se účtují na základě schválené proplacené faktury, kterou oprávněná osoba potvrdí existenci závazku. Takovéto závazky se označují za nesporné. Může však dojít k situaci, kdy je po ÚJ vymáhán nárok, který není oprávněný. Takové nároky se označují za sporné a bývají předmětem dlouhých a složitých právních sporů. Z hlediska zásady opatrnosti je pak důležité účtovat tyto sporné závazky na účet dohadné účty pasivní 389, nikoliv na účet 321 závazky z obchodního styku, a to vždy oproti nákladovým účtům. U závazků zaúčtovaných na účet 389 se poukazuje na to, že u těchto závazků není potvrzena právní existence, případně velikost takového závazku, která bude dále předmětem dohádovacího či soudního řízení⁵⁶.

---

⁵⁶ Dodanění neuhrazených závazků. *Daňáři online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d4958v6975-dodaneni-neuhrazenych-zavazku/>

3.6.1 Dodanění závazků

Povinnost dodanění závazků vyplývá z ustanovení § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 ZDP, dle kterého je nutné upravit výsledek hospodaření, nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji o:

- neuhrazenou část závazku, který je více než 36 měsíců po splatnosti, nebo je promlčen a je zachycen v účetnictví dlužníka,
- část závazku uvedeného v rozvaze, který zanikl jinak než splněním, započtením, splynutím, dohodou, kterou se dosavadní dluh nahradí dluhem novým či narovnáním, pokud nebyla část závazků zaúčtována ve prospěch výnosů, nebo se o část závazku nezvyšuje hospodářský výsledek dle bodu č. 10.

Dle § 23 odst. 3 písm. a) bod 10 ZDP je nutné zahrnout do základu daně kladný rozdíl mezi závazky a pohledávkami, společností zúčastněných na přeměně. Nástupnická společnost musí dodanit rozdíl mezi pohledávkou a závazkem, který byl vyloučen do vlastního kapitálu, pomocí zvýšení základu daně. Nástupnická společnost navýší základ daně v 1 zdaňovacím období, po zápisu fúze do obchodního rejstříku. Rozdíl je nutné snížit o část pohledávky, která byla věřitelem odepsána do daňově neuznatelných nákladů. Rozdíl je nutné stanovit bez ohledu na ocenění pohledávky reálnou hodnotou pro účely přeměny⁵⁷.

Dodanění závazku se nevztahuje na závazky dlužníka v úpadku, závazky z titulu cenných papírů, úvěrů, půjček, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, závazky z titulu investičních nástrojů, úhrady ztrát společnosti, závazky, které nebyly při úhradě daňově uznatelným nákladem, závazky, o které poplatníci vedou rozhodčí, soudní nebo správní řízení a závazky, které jsou výdajem daňově uznatelným až při zaplacení. Za závazky se pro účely tohoto ustanovení nepovažují dohadné položky pasivní a rezervy. Účty časového rozlišení by běžnému režimu dodanění podléhaly, avšak vzhledem k tomu, že splatnost takového závazku nastane až v budoucnu, nebude třeba tento závazek dodávat.

Oddanění dodaněných závazků

Dodanění polhůtních závazků je pouze dočasným opatřením. Při následném uhrazení či jiném způsobu vyrovnání, může dlužník dle § 23 odst. 3 písm. c) bodem 6 ZDP snížit svůj ZD v roce úhrady. Oddanit závazek, který byl předmětem dodanění, může také osoba, za kterou tuto povinnost splnila třetí osoba.

---

⁵⁷ SKÁLOVÁ, Jana. *Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7357-967-8.

3.6.2 Závazky v daňové evidenci

V daňové evidenci je daňovým výdajem úhrada závazku, nikoliv jeho vznik jako v účetnictví. Podnikatel musí při změně uplatnění výdajů, rozdělit úhradu závazku na ty které vznikly v roce vedení daňové evidence, které budou daňovým výdajem při zaplacení a ty které vznikly v období uplatnění paušálu, které nebudou daňovým výdajem. Přejde-li fyzická osoba z paušálních výdajů na výdaje skutečné, nebude dle § 25 odst. 1 písm. zd) ZDP úhrada závazku, v období uplatňování daňové evidence, vzniklého v období uplatňování paušálních výdajů daňovým výdajem. V opačné situaci, pokud by závazek vzniklý v období vedení daňové evidence byl uhrazen v období uplatňování paušálních výdajů, je nutné podat dodatečné daňové přiznání, za rok před přechodem na paušální výdaje, tak aby závazek snížil ZD. Toto pravidlo platí také pro pronajímatele, který uplatňuje skutečné výdaje.

Dle § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 ZDP je nutné, aby poplatníci, kteří nevedou účetnictví s příjmy podle § 7 nebo § 9, kteří výdaje uplatňují ve skutečné výši, zvýšili rozdíl mezi příjmy a výdaji o neuhrazenou část závazku, který je více než 36 měsíců po splatnosti, nebo je promlčen. Výjimkou jsou závazky poplatníků v úpadku, závazky, které při úhradě nebyly daňově uznatelným nákladem, nejedná-li se o závazky z titulu pořízení hmotného majetku či úplaty finančního leasingu a závazky vznikající z titulu smluvních pokut, úroků z prodlení, úvěrů, půjček, poplatků z prodlení či jiných sankčních závazků. Z tohoto ustanovení plyne, že podnikatel musí zahrnout do ZD všechny neuhrazené závazky se splatností delší než 36 měsíců nebo promlčené. Toto ustanovení však bylo předmětem jednání Koordinačního výboru Komory daňových poradců a Ministerstva financí, z něhož vyplynulo, že dodanění závazků se netýká fyzických osob, které vedou daňovou evidenci. Výjimkou jsou závazky, které plynou z pořízení hmotného majetku nebo závazky plynoucí z nájemného z finančního leasingu s následnou koupí, kde je ZD ovlivněn odpisy, nebo časově rozloženým nájemným. V tomto případě je nutné zvýšit ZD o neuhrazené závazky, které jsou více než 36 měsíců po splatnosti nebo závazky promlčené i v případě, že nebyly uhrazeny⁵⁸. Zdanění proběhne mimoúčetně, pomocí daňového přiznání.

V daňové evidenci tak nebudou zdaněny závazky, které při úhradě nebudou nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů a všechny ostatní závazky po splatnosti déle, než 36 měsíců nebo závazky promlčené, které nebyly uhrazeny. Důležité je však zdanit závazky, bez ohledu na dobu splatnosti, které zanikly jinak než započtením, splněním, splnutím, narovnáním nebo

---

⁵⁸ Závazky z pohledu daně z příjmu. *Portál Pohoda*. [online]. [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/zavazky-z-pohledu-dane-z-prijmu-%E2%80%93-fyzicke-osoby/>

dohodou mezi věřitelem a dlužníkem ve které se dosavadní závazky nahrazují závazky novými. V těchto případech dojde dle § 5 odst. 10 písm. a) ZDP ke zvýšení ZD. Výjimkou jsou v tomto případě závazky ze sankčních vztahů, u kterých ke zvýšení ZD nedochází⁵⁹.

3.7 Rezervy

Významnou účetní zásadou je zásada opatrnosti, která se vyjadřuje pomocí rezerv. Dle § 26 odst. 3 ZU, je nutné při oceňování ke konci rozvahového dne zohlednit veškerá možná rizika a ztráty. Rezervy představují zdroj, který je určen k pokrytí budoucích závazků nebo výdajů jestliže je vysoká pravděpodobnost, že tyto výdaje nastanou, je znám účel rezervy, ale není známo datum ani částka kdy dojde k čerpání rezervy. Rezervy jsou tvořeny na vrub nákladu, kdy se příslušný nákladový účet navyšuje. Dojde-li ke změně rizika, nebo jeho zrušení, pak jsou rezervy čerpány, snižovány nebo zrušeny, ve prospěch nákladů, kdy se příslušný nákladový účet snižuje. Rezervy rozlišujeme účetní a daňové.

Účetní rezervy

ÚJ vytváří účetní rezervy k dodržení zásady opatrnosti a věrného a poctivého zobrazení. Vytvářet účetní rezervy by měly všechny povinně auditované ÚJ, aby dosáhly lepšího hodnocení auditora. U ostatních ÚJ bude záležet na jejich pečlivost, neboť účetní předpisy nechávají pravidla pro jejich tvorbu plně v kompetenci účetních jednotek. Tvorba účetní rezervy je nákladem daňově neuznatelným. Jako náklad snižují účetní hospodářský výsledek, protože však nejsou daňově uznatelným nákladem, je nutné o jejich hodnotu zvýšit daňový základ. Dojde-li k čerpání či zrušení rezervy, je tato operace rovněž nezdanitelným výnosem. Proto se od účetního hospodářského výsledku dle § 23 odst. 3 písm. c) bodu 3 ZDP sníží částky související s rozpuštěním rezerv. Účetní rezervy tvoří zejména rezerva na důchody, rezerva na daň z příjmů a ostatní rezervy tj. rezerva na restrukturalizaci, technické rezervy atd.

Daňové rezervy

Jsou dobrovolné a mohou je tvořit poplatníci, kteří vedou jak daňovou evidenci, tak účetnictví. Daňové rezervy lze uplatnit jako daňově uznatelný náklad pouze pokud je jejich tvorba evidována v daňové evidenci nebo v účetnictví. Pokud ÚJ vede účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, pak je oprávněna tvořit rezervy pouze zákonné. Rezervy je nutné ukládat na zvláštní výdajový účet. Daňově uznatelným nákladem je výše vytvořené rezervy za

---

⁵⁹ Např. závazky ze smluvních pokut, úroků z prodlení.

zdaňovací období, která byla odvedena na tento účet nejpozději do dne, ve kterém je podáváno daňové přiznání. Na rozdíl od rezervy na tvorbu hmotného majetku, není nutné rezervu kvůli opožděné platbě zrušit. Peněžní prostředky na zvláštním výdajovém účtu nesmí být použity na nic jiného než na tvorbu rezerv. Zároveň nesmí být předmětem zajištění, součástí majetkové podstaty v insolvenčním řízení a nesmí podléhat výkonu rozhodnutí ani exekuci.

Prostředky na zvláštním výdajovém účtu je možné převádět mezi poplatníky, a při vstupu do likvidace není nutné jejich zrušení. Dle § 24 odst. 2 písm. i) ZDP, je tvorba rezervy považována za daňově uznatelný náklad jedná-li se o:

- a) § 5 ZOR Bankovní rezervy - jsou rezervy, které se tvoří bankami pro krytí ztrát z poskytnutých bankovní záruk na úvěry.
- b) § 6 ZOR Rezervy v pojišťovnictví - Technické rezervy, které se tvoří na životní či neživotní pojištění.
- c) § 7 ZOR Rezervy na opravy hmotného majetku - rezervy, které tvoří podnikatelé v rámci své provozní činnosti.
- d) § 9 ZOR Rezervy na pěstební činnost - Pokud je poplatník povinen provádět ochranu obnovu a výchovu lesních porostů. Rezerva se tvoří na výkony uvedené v ZOR v návaznosti na vytěžený objem dřeva.
- e) § 10 ZOR Ostatní rezervy
  - Rezervy na odbahnění rybníka
  - Rezervy na pokrytí důlních škod
  - Rezerva na sanaci pozemků dotčených těžbou
  - Rezervy podle zvláštních zákonů⁶⁰.

Dílčí závěr

Třetí kapitola byla věnována popisu daňového řešení pohledávek po splatnosti, dodanění závazků, speciálnímu daňovému režimu pohledávek v insolvenčním řízení, charakteristice odložené daně a rezerv. Hlavním cílem kapitoly bylo poukázat na rozdílné daňové řešení pohledávek u poplatníků vedoucích účetnictví a poplatníků vedoucích daňovou evidenci. Tato kapitola také vymezila problematiku DPH související s pohledávkami po splatnosti.

---

⁶⁰ Účetní versus daňové rezervy. *Portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34890v44510-ucetni-versus-danove-rezervy/>
Účetní versus daňové rezervy. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d35240v44930-ucetni-versus-danove-rezervy/>

4 Praktické řešení zdaňování pohledávek a závazků v České republice

Praktická část diplomové práce je zaměřena na daňové řešení problematiky pohledávek po splatnosti a polhůtních závazků. Tato kapitola je rozdělena na tři části. V každé části jsou uvedeny příklady, které jsou zaměřeny na specifickou problematiku pohledávek nebo závazků. Data použitá pro analýzu nejsou reálná.

První část této kapitoly je zaměřena na analýzu daňové optimalizace rizikových pohledávek na straně věřitele. V souvislosti s daňovou optimalizací je důležité rozlišovat poplatníky vedoucí účetnictví a daňovou evidenci, neboť přístup k pohledávkám je značně odlišný. Nejčastějším způsobem daňové optimalizace rizikových pohledávek je vytvoření opravných položek, odpis nebo postoupení. Jednotlivé příklady se proto zaměřují na tyto tři daňové mechanismy. Vzhledem k tomu, že v daňové evidenci nemohou být opravné položky tvořeny, bude tvorba opravných položek analyzována pouze u poplatníků vedoucích účetnictví.

Druhá část této kapitoly analyzuje daňové povinnosti na straně dlužníka. V této části diplomové práce jsou prakticky aplikovány základní ustanovení ZDP týkající se problematiky polhůtních závazků. Při zdanění polhůtních závazků vznikají dvě základní situace. V první závazek polhůtní není, ale v následujícím zdaňovacím období se jím stane. V druhé již závazek polhůtní je a v minulosti byl zdaněn.

V poslední části této kapitoly je uveden souvislý příklad, který je zaměřen na vykazování účetních a daňových opravných položek k pohledávkám a jejich odpisu z pohledu právnické osoby vedoucí účetnictví, která je plátcem DPH. Cílem tohoto příkladu je souhrnně promítnout využití daňových mechanismů týkajících se rizikových pohledávek v účetnictví, neboť se s nimi běžně může setkat každá účetní jednotka. Příklad zobrazuje zaúčtování těchto položek do účetních výkazů a dopad do základu daně.

4.1 Analýza daňového řešení pohledávek po splatnosti

4.1.1. Opravné položky, odpis pohledávky

a) Účetní opravné položky, účetní odpis pohledávky

Společnost ABC a. s., eviduje k rozvahovému dni roku 2013 pohledávku ve výši 10 000 Kč, která je 9 měsíců po splatnosti. Podle vnitropodnikové směrnice tvoří společnost k pohledávkám po splatnosti v rozmezí 6 až 12 měsíců účetní opravné položky ve výši 20 % hodnoty pohledávky. V roce 2014 se společnost rozhodla tuto pohledávku odepsat.

Jestli-že společnost nevytvořila daňovou opravnou položku a zároveň nesplňuje podmínky v § 24 odst. 2 písm. y) ZDP, je nutné nedobytnou pohledávku v roce 2014 odepsat jako nedaňový náklad. Odepsanou pohledávku je nutné nadále evidovat v podrozvahové evidenci.

Tab. 4.1 Tvorba účetní opravné položky, účetní odpis pohledávky

Datum	Účetní případ	Částka	MD	D
01. 03. 2013	Vznik pohledávky	10 000	311	601 DUN
31. 12. 2013	Tvorba OP 20%	2 000	559 DNN	391200
31. 12. 2014	Rozpuštění OP	2 000	391200	559 DNN
31. 12. 2014	Odpis pohledávky DNN	10 000	546 DNN	311
01. 01. 2015	Zaúčtování do podrozvahy	10 000	751	799

Zdroj: Vlastní zpracování

b) Účetní a daňové opravné položky, účetní a daňový odpis pohledávky

Společnost ABC s. r. o., eviduje k rozvahovému dni roku 2013 pohledávku ve výši 10 000 Kč, která je 7 měsíců po splatnosti. Společnost se rozhodla vytvořit účetní i daňovou opravnou položku. K nesplacené pohledávce vytvořila daňovou opravnou položku dle § 8a ZOR ve výši 20 % hodnoty pohledávky. Dle vnitropodnikové směrnice společnost tvoří k pohledávkám po splatnosti v rozmezí 6 až 12 měsíců účetní opravné položky ve výši 20 % hodnoty pohledávky. V roce 2014 se společnost ABC a. s. rozhodla pohledávku odepsat.

ZDP umožňuje uplatnit daňově účinný odpis i v případě kdy nejsou splněny podmínky uvedené v § 24 odst. 2 písm. y) ZDP, pokud byla pohledávka kryta daňovou opravnou položkou. Vzhledem k tomu, že společnost využila možnost tvorby daňových opravných položek k pohledávkám, využije v roce 2014 možnost tvorby daňově účinného odpisu, který bude daňově uznatelným nákladem do výše daňových opravných položek⁶¹.

Tab. 4.2 Tvorba účetní a daňové opravné položky, účetní a daňový odpis pohledávky

Datum	Účetní případ	Částka	MD	D
01. 05. 2013	Vznik pohledávky	10 000	311	601 DUN
31. 12. 2013	Tvorba daňové OP 20%	2 000	558100 DUN	391100
31. 12. 2013	Tvorba účetní OP 20%	2 000	559200 DNN	391200
31. 12. 2014	Rozpuštění daňové OP	2 000	391100	558100 DUN
31. 12. 2014	Rozpuštění účetní OP	2 000	391200	559200 DNN
31. 12. 2014	Odpis pohledávky DUN	2 000	546 DUN	311
31. 12. 2014	Odpis pohledávky DNN	8 000	546 DNN	311
01. 01. 2015	Zaúčtování do podrozvahy	10 000	751	799

Zdroj: Vlastní zpracování

⁶¹Odpis pohledávky. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7995v10648-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku/>

4.1.2. Postoupení pohledávky

a) Postoupení pohledávky v účetnictví

Společnost ABC a. s. eviduje 2 vlastní pohledávky, které následně prodá. Pohledávku A ve jmenovité hodnotě 10 000 prodá za 5 000 Kč. K této pohledávce byla vytvořena daňová opravná položka ve výši 20 % tj. 2 000 Kč. Pohledávku B ve jmenovité hodnotě 5 000 Kč, společnost prodá za 3 000 Kč. K této pohledávce nebyla opravná položka vytvořena. Společnost ABC a. s. dále nakoupila pohledávku C ve jmenovité hodnotě 25 000 za 15 000 Kč. Jmenovitá hodnota pohledávky nijak neovlivní ZD. Jestli-že společnost obdrží od dlužníka 20 000, 15 000 nebo 10 000, dopad na daňový základ je následující.

Tab. 4.4 Postoupení pohledávky v účetnictví

Příjem od dlužníka	Pohledávka	Zdanitelný příjem	Daňový náklad	ZD
-	A	5 000 + 2 000	7 000	0
-	B	3 000	3 000	0
20 000	C	20 000	15 000	5 000
15 000		15 000	15 000	0
10 000		10 000	10 000	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Společnost ABC a. s. dále eviduje vlastní pohledávku G, jejichž jmenovitá hodnota je 6 500 Kč a pohledávku D, kterou nabyla postoupením za pořizovací cenu 6 000 Kč ve jmenovité hodnotě 8 000 Kč. Pohledávku G společnost ABC a. s. prodala za 6 800 Kč, pohledávku D za 4 000 Kč. Daňový základ postupníka se žádným způsobem neupravuje. Společnost ABC a. s. nakoupila pohledávku E od dlužníka za 4 500, jmenovitá hodnota činí 5 500. Jestli-že společnost obdrží od dlužníka 5 000, 4 500 nebo 3 000, dopad na daňový základ je následující.

Tab. 4.5 Postoupení pohledávky v účetnictví

Příjem od dlužníka	Pohledávka	Zdanitelný příjem	Daňový náklad	ZD
-	G	6 800	6 500	300
-	D	4 000	4 000	0
5 000	E	5 000	4 500	500
4 500		4 500	4 500	0
3 000		3 000	3 000	0

Zdroj: Vlastní zpracování

b) Postoupení pohledávky vlastní v daňové evidenci

Pan Novák eviduje v daňové evidenci pohledávku, jejichž jmenovitá hodnota činí 3 000 Kč. Tuto pohledávku prodá za 5 000 Kč, 3 000 Kč nebo za 2 000Kč.

Zdanitelným příjmem bude částka, za kterou poplatník pohledávku postoupit a to i v případě, byla-li postoupena za cenu nižší, než je její jmenovitá hodnota.

Tab. 4.6 Postoupení pohledávky v daňové evidenci fyzické osoby

Prodej	Zdanitelný příjem
5 000	5 000
3 000	3 000
2 000	3 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Pan Novák dále eviduje pohledávku ve jmenovité hodnotě 10 000 Kč, kterou v roce 2014 prodal za 8 000 Kč. V roce 2015 inkasuje 4 000 Kč, druhou polovinu obdrží až v roce 2016.

V roce 2014 bude zdanitelným příjmem 10 000 Kč. V roce 2015 částka 4 000 ZD neovlivní.

Tab. 4.7 Postoupení pohledávky vlastní v daňové evidenci

Rok	Zdanitelný příjem
2014	10 000

Zdroj: Vlastní zpracování

c) Postoupení pohledávky cizí v daňové evidenci

Pan Novák vede daňovou evidenci. Nakoupil pohledávku za 15 000 Kč. Od dlužníka však inkasoval pouze 12 000 Kč. Jmenovitá hodnota činila 20 000 Kč, ta však není pro daňové účely podstatná. Nákup pohledávky nijak neovlivní ZD.

Tab. 4.8 Nákup pohledávky v daňové evidenci fyzické osoby

Zdanitelný příjem	Daňový náklad	ZD
12 000	12 000	0

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Analýza daňového řešení závazků

Zdanění sporných závazků

UJ přijala fakturu za uskutečnění stavebních prací. UJ požaduje odstranění vad, vzhledem k nedostatečné kvalitě. Proto nebyla faktura schválena k proplacení.

Závazky jsou v účetnictví evidovány na účtu 321. V případě sporných závazků je nutné použít účet 389. I když faktura nebyla zaúčtována, je v účetnictví evidována na účtu 389.

Vzhledem k tomu, že práce byly reálně poskytnuty a spor je veden pouze z důvodu kvality, zaúčtovala UJ provedené práce jako daňově uznatelný náklad na účet 511.

4.2.1 Dodanění závazku

Problematika polhůtních závazků zachycených jak v účetnictví, tak v daňové evidenci, je upravena v § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 ZDP.

Zdanění polhůtních závazků

a) Pan Novák je fyzickou osobou vedoucí daňovou evidenci,

Pan Novák eviduje v daňové evidenci závazek, který je více než 36 měsíců po splatnosti.

Vzhledem k tomu, že naprostá většina závazků uvedených v daňové evidenci jsou závazky, ze kterých nebyl uplatněn výdaj k dosažení, udržení a zajištění příjmů, neboť nebyly zaplacený, k dodanění závazků nedochází.

b) Pan Novák je fyzickou osobou vedoucí účetnictví

Pan Novák eviduje v účetnictví nesplacený závazek, více než 36 měsíců po splatnosti, který byl v průběhu roku 2014 promlčen.

Pan Novák je povinen v daňovém přiznání za rok 2014 zvýšit ZD k rozvahovému dni o hodnotu neuhrazeného promlčeného závazku ve výši 10 000. Vzhledem k tomu, že se jedná o ryze daňovou úpravu, nebude dlužník o dodanění závazku nijak účtovat. V roce 2015 pan Novák zaúčtuje zánik závazku do výnosů, který je vyloučen ze ZD.

Tab. 4.11 Zdanění promlčeného závazku

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku v roce 2009	10 000	-	321
Odpis závazku zaniklého promlčením	10 000	321	648

Zdroj: Vlastní zpracování⁶²

c) Dodanění částečně daňově uznatelného závazku právnické osoby

Společnost ABC a. s. koupila 1. 4. 2014 pozemek v hodnotě 100 000 Kč. Tento pozemek nebyl doposud společností uhrazen. Společnost pozemek zařadila mezi dlouhodobý hmotný majetek účetně i daňově neodepisovaný. Protože společnost z nakoupeného pozemku doposud

⁶² Odpis pohledávky. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7995v10648-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku/>

neuplatnila žádný daňový výdaj, neplatí pro ni ustanovení § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 ZDP, i když uplynulo k 1. 4. 2017 více než 36 měsíců od splatnosti závazku. V roce 2018 se společnost rozhodla pozemek prodat za 60 000 Kč.

Dle na § 24 odst. 2 písm. t) ZDP je daňově uznatelným nákladem část pořizovací ceny do výše příjmu z prodeje pozemku, tedy částka 60 000. Tímto okamžikem končí výjimka z ustanovení § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 ZDP, kdy se polhůtní závazek nemusel dodanit. Společnost za zdaňovací období kalendářního roku 2018 zvýší výsledek hospodaření o hodnotu neuhrazeného závazku. Toto dodanění se týká částky 60 000 Kč, která byla uznána jako daňově uznatelný náklad.

d) Oddanění dodaněného závazku

Pokud by společnost ABC a. s. věřiteli uhradila např. 30 000 Kč za nakoupený pozemek v roce 2018 Kč, došlo by dle § 23 odst. 3 písm. c) bod 6 ZDP ke snížení výsledku hospodaření za o splněnou část závazku rok 2018 ve výši 30 000 Kč. Takto by společnost ABC a. s. postupovala také, pokud by závazek započítala s pohledávkou, která ji při prodeji pozemku vznikla nebo pokud by došlo ke splnutí osoby věřitele a dlužníka.⁶³

4.2.2 Zdanění závazků

Závazek, který bude v následujícím zdaňovacím období polhůtní

Společnost ABC a. s. eviduje v účetnictví k rozvahovému dni 31. 12. 2010 závazek ve výši 200 000 Kč, který byl k datu vzniku zaúčtován na účet daňově uznatelných nákladů. K 31. 12. 2010 je závazek po lhůtě splatnosti 32 měsíců, což znamená, že se v roce 2010 ještě o polhůtní závazek nejedná. V roce 2011 může být se závazkem nakládáno těmito způsoby:

a) Společnost ABC a. s. uzavřela dohodu o narovnání. Reálná hodnota závazku činí 50 000 Kč.

Část závazku zaniklého narovnáním, nebude mimoúčetně zvyšovat ZD. Pokud by se narovnání do výnosů nezaúčtovalo, je nutné zvýšit ZD o část závazku zaniklého narovnáním

---

⁶³ Dodanění neuhrazených závazků. *Daňáři online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d4958v6975-dodaneni-neuhrazenych-zavazku/>

Tab. 4.12 Narovnání závazku účtování u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Narovnání	150 000	321	648
Úhrada	50 000	321	221

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.13 Narovnání závazku účtování u věřitele

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	311	-
Narovnání	150 000	546	311
Úhrada	50 000	221	311

Zdroj: Vlastní zpracování

b) Věřitel se dohodl se společností ABC a. s. o zániku závazku prominutím.

Hodnota závazku, která zanikla prominutím, nebude mimoúčetně zvyšovat ZD. Pokud by se ale prominutí nezaúčtovalo do výnosů, je nutné přistoupit k úpravě ZD zvýšením o část zaniklého závazku. Odpis pohledávky u věřitele nebude daňově uznatelným nákladem, neboť nenastal žádný důvod uvedený v § 24 odst. 2 písm. y) ZDP k jeho daňové uznatelnosti.

Tab. 4.14 Prominutí závazku účtování u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Prominutí závazku	200 000	321	648

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.15 Prominutí závazku účtování u věřitele

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	311	-
Prominutí závazku	200 000	546	311

Zdroj: Vlastní zpracování

c) Započtení závazku společnosti ABC a. s. s nakoupenou pohledávkou vůči věřiteli pořizovací ceně 150 000 Kč. Jmenovitá hodnota pohledávky činí 400 000 Kč.

Jmenovitá hodnota pohledávky bude zachycena na podrozvahových účtech. Závazek zaúčtovaný do výnosů ve výši 50 000 Kč se stává součástí ZD. Hodnota započteného závazku je daňově neutrální.

Tab. 4.16 Zápočet závazku u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Nákup pohledávky	200 000	315	379
Zápočet pohledávky se závazkem	150 000	321	315
Zaniklá část závazku	50 000	321	648

Zdroj: Vlastní zpracování

d) Kapitalizace pohledávky věřitelem do společnosti ABC a. s.

Věřitel se dohodl se společností ABC a. s. o kapitalizaci pohledávky.

Tímto procesem dochází k zániku závazku a není nutné zvýšit o hodnotu zaniklého závazku ZD, proto se jedná z pohledu věřitele i dlužníka o daňově neutrální operaci.

Tab. 4.17 Kapitalizace pohledávky účtování u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Zvýšení ZK	200 000	353	419
Zápočet pohledávky se závazkem	200 000	321	353

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.18 Kapitalizace pohledávky účtování u věřitele

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Zvýšení ZK	200 000	353	419
Zápočet pohledávky se závazkem	200 000	321	353

Zdroj: Vlastní zpracování

e) Věřitel se dohodl se společností ABC a. s. o prodloužení splatnosti závazku.

Jedna z možností, kterou lze zamezit zařazení závazku mezi polhůtní. Dohodnout se na tom však bude v praxi obtížné. V tomto případě není o čem účtovat. Pokud však věřitel k pohledávce vytvořil daňové opravné položky, je nutné přehodnotit její existenci případně je zrušit a zvýšit ZD. S tím však věřitelé nemusí souhlasit.

f) Věřitel se dohodl se společností ABC a. s. o ponechání závazku v účetnictví dlužníka. Pokud dojde k ponechání závazku ve stavu stejném, je nutné zvýšit ZD dlužníka, o neuhrazenou část závazků. Pokud bude v následujících letech závazek uhrazen, hodnota ZD se sníží⁶⁴.

⁶⁴ Neuhrazené závazky a jejich dopad do základu daně. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d3877v5236-neuhrazene-zavazky-a-jejich-dopad-do-zakladu-dane-podnikatelu/?search_query=%24issue%3D4I66

Tab. 4.19 Ponechání závazku účtování u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000		321

Zdroj: Vlastní zpracování

g) Společnost ABC a. s. vyřešila závazek půjčkou od stejného věřitele
Jedná se o další možnost, kterou může společnost ABC a. s. využít ke zrušení závazku, aby v následujícím zdaňovacím období nedošlo ke zvýšení ZD. Původní závazek, který se mohl stát polhůtním je nahrazen závazkem novým. Ten však nezvyšuje ZD, ani kdyby byl po splatnosti déle než 36 měsíců.

Tab. 4.20 Půjčka od stejného věřitele- účtování u dlužníka

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Poskytnutí půjčky zápočtem závazku	200 000	321	379
Úrok z půjčky	200 000	562	379

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.21 Půjčka od stejného věřitele- účtování u věřitele

Účetní případ	Částka	MD	D
PS pohledávky	200 000	311	
Zápočet pohledávky s půjčkou	200 000	379	311

Zdroj: Vlastní zpracování

Polhůtní závazek v minulosti zdaněn

Společnost ABC a. s. eviduje v účetnictví k 31. 12. 2010 závazek ve výši 200 000 Kč, který je již 38 měsíců po splatnosti. O hodnotu tohoto závazku je nutné zvýšit ZD v daňovém přiznání za rok 2010. V účetnictví je však závazek stále evidován. Existují tyto způsoby vypořádání:

a) Úhrada, zápočet závazku

Hodnota započteného nebo uhrazeného závazku bude v daňovém přiznání za rok 2011 uvedena jako částka, o kterou lze snížit výsledek hospodaření, či rozdíl mezi příjmy a výdaji.

Tab. 4.22 Úhrada, zápočet závazku

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Úhrada, zápočet závazku	200 000	321	221, 311

Zdroj: Vlastní zpracování

b) Prominutí závazku, zánik závazku zánikem věřitele

Hodnota zaniklého závazku, bude v daňovém přiznání za rok 2011 uvedena jako výnos, který byl již jednou zdaněn v kolonce položek nezahrnovaných do ZD.

Tab. 4.23 Prominutí závazku, zánik závazku zánikem věřitele

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321
Zánik závazku ⁶⁵	200 000	321	648

Zdroj: Vlastní zpracování

c) Závazek je ponechán bez změny

Pokud byl závazek dodaněn v daňovém přiznání za rok 2010, nebude již jednou zdaněn závazek znovu vstupovat do ZD.

Tab. 4.24 Ponechání závazku ve stavu stejném

Účetní případ	Částka	MD	D
PS závazku	200 000	-	321

Zdroj: Vlastní zpracování⁶⁶

4.3 Souhrnný příklad

Společnost ABC a. s., plátce DPH, eviduje ve svém účetnictví neuhrazenou pohledávku ve výši 10 000 bez DPH, za odběratelem fyzickou osobou panem Novákem. Splatnost pohledávky nastala 25. srpna 2013. Společnost tvoří účetní opravné položky, dle vnitropodnikové směrnice tímto způsobem:

- pohledávky 3 měsíce od splatnosti ve výši 20 %,
- pohledávky 6 měsíců od splatnosti ve výši 30 %,
- pohledávky 9 měsíců od splatnosti ve výši 50 %,
- pohledávky 12 měsíců od splatnosti ve výši 60 %.

4.3.1 Účetní a daňové operace v roce 2013

Společnost vytvořila v roce 2013, dle vnitřního účetního předpisu, účetní opravnou položku ve výši 20 %, neboť odběratel byl k 31. 12. 2013 v prodlení déle než 3 měsíce. Společnost

⁶⁵ Zánik závazku prominutím, zánikem věřitele.

⁶⁶ Promlčené závazky a závazky po lhůtě splatnosti. *Daňari online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d35382v45071-promlcene-zavazky-a-zavazky-po-lhute-splatnosti-v-ucetnictvi-a/>

v roce 2013 zaúčtovala výnos z pohledávky, který nebyl do konce roku 2013 obdržen. Společnosti vzniká povinnost výnos vzniklý za dané zdaňovací období zdanit, aniž by byl v tomto období uhrazen. Dle § 39 odst. 7 Vyhlášky č. 500/2002 je UJ povinna uvést v příloze UZ „*důležité informace týkající se majetku a závazků, zejména pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti, pohledávky a závazky, které k rozvahovému dni mají dobu splatnosti delší než pět let*“. Je proto nutné, aby byly nesplacené pohledávky také uvedeny v příloze UZ.

Tab. 4.25 Zachycení pohledávky v účetnictví

Pořadí	Účetní případ	Částka	MD	D
1.	VF - Prodej zboží	10 000	311	604 DV
	DPH 21 %	2 100	311	343
	Celkem	12 100	-	-
2.	Tvorba účetní OP 20 %	2 420 ⁶⁷	559 DNN	391.1

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.26 Rozvaha k 31. 12. 2013

Položka aktiv	Běžné období			Minulé období
	Brutto	Korekce	Netto	Netto
C. III. 1 Pohledávky z obchodních vztahů	12 100	-2 420	9 680	x

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.27 Výkaz zisku a ztráty za rok 2013

Položka výkazu zisku a ztráty	Běžné období	Minulé období
I. Tržby za prodej zboží	10 000	x
G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti komplexních nákladů příštích období	2 420	x
Výsledek hospodaření před zdaněním	7 580	x

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.28 Základ daně

Položky	Částka
Výsledek hospodaření před zdaněním	7 580
Daňově neuznatelné náklady	2 420
ZD	10 000

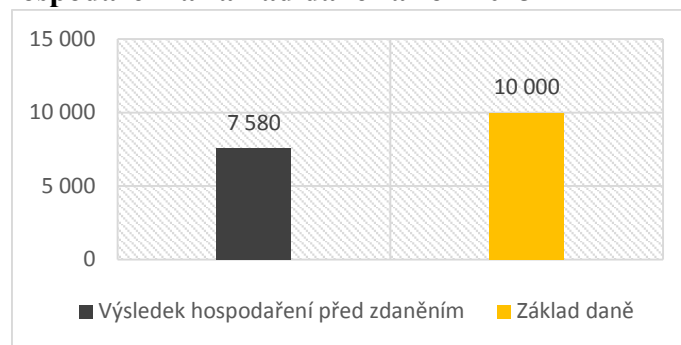
Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.29 Příloha účetní závěrky

Pohledávka po splatnosti	Částka
Do 1 roku	12 100
1 - 2 roky	0
nad 2 roky	0

Zdroj: Vlastní zpracování

⁶⁷ Účetní OP = 0,2 * 12 100 = 2 420 Kč

Graf 4.1 Výsledek hospodaření a základ daně za rok 2013

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 4.1 je zřejmé, že účetní opravná položka zvýšila základ daně o 2 420 Kč, neboť dle § 25 odst. 1 písm. v) ZDP není účetní opravná položka považována za daňově uznatelný náklad a proto nemůže snižovat daňovou povinnost. Pokud by však společnost žádnou účetní opravnou položku nevytvořila, její daňová povinnost by vycházela z hospodářského výsledku před zdaněním a byla by tak nižší. Tato možnost však není pro společnost ABC s. r. o. reálná, neboť by zkreslovala věrný a poctivý obsah účetnictví a mohla by mít dopad na hodnocení jejího hospodaření auditory nebo jinými orgány.

4.3.2 Účetní a daňové operace v roce 2014

Vzhledem k tomu, že pohledávka za panem Novákem v hodnotě 12 100 Kč nebyla k 25. 8. 2014 stále uhrazená a pohledávka byla k tomuto datu 12 měsíců po splatnosti, pokračovala společnost ABC a. s. v tvorbě účetní opravné položky do výše 60 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Společnost ABC a. s. vytvořila účetní opravnou položku ve výši 4 840 Kč⁶⁸, neboť v minulosti již účetní opravnou položku v hodnotě 2 420 Kč vytvořila. Společnost se k 1. 9. 2014 rozhodla vytvořit daňovou opravnou položku ve výši 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, dle § 8c ZOR, neboť rozvahová hodnota pohledávky ke dni vzniku nepřesáhla 30 000 Kč a od termínu splatnosti uplynulo déle než 12 měsíců.

Tab. 4.30 Zachycení v účetnictví

Pořadí	Účetní případ	Částka	MD	D
1.	PS pohledávky k 1. 1. 2014	12 100	311	-
2.	Tvorba účetní OP do výše 60 %	4 840	559 N	391.1
3.	Zrušení účetní OP ve výši 60 %	7 260	391.1	559 N
4.	Tvorba daňové OP ve výši 100 %	12 100	558 DUN	391.2

Zdroj: Vlastní zpracování

⁶⁸ $(12\,100 \cdot 0,6) - 2\,420 = 4\,840$ Kč

Tab. 4.31 Rozvaha k 31. 12. 2014

Položka aktiv		Běžné období			Minulé období
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
C. II. 1	Pohledávky z obchodních vztahů	12 100	-12 100	0	9 680

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.32 Výkaz zisku a ztráty za rok 2014

Položka výkazu zisku a ztráty	Běžné období	Minulé období
I. Tržby za prodej zboží	0	10 000
G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti komplexních nákladů příštích období	9 680	2 420
Výsledek hospodaření před zdaněním – 9 680	-9 680	7 580

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.33 Základ daně

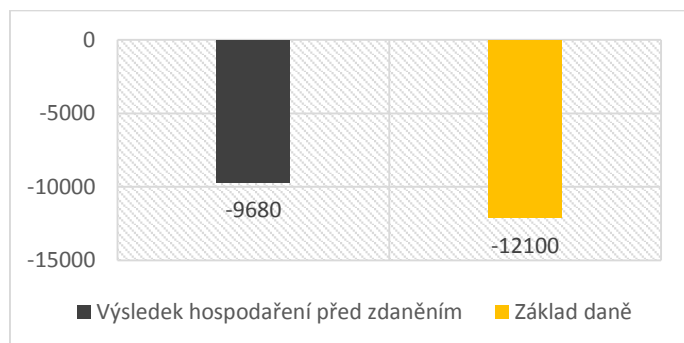
Položky	Částka
Výsledek hospodaření před zdaněním	- 9 680
Daňově neuznatelné náklady	- 2 420
ZD	- 12 100

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.34 Příloha účetní závěrky

Pohledávka po splatnosti	Částka
Do 1 roku	0
1 - 2 roky	12 100
nad 2 roky	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.2. Výsledek hospodaření a základ daně za rok 2014

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 4.2 je možné vidět, že společnost ABC a. s. v roce 2014 využitím daňové opravné položky, dosáhla značné daňové optimalizace, neboť snížila ZD o 12 100 Kč.

4.3.3 Účetní a daňové operace v roce 2015

Ke dni sestavení UZ za rok 2015, společnost ABC a. s. stále evidovala pohledávku vůči panu Novákovi v hodnotě 12 100 Kč jako neuhrazenou. Společnost se tuto pohledávku rozhodla odepsat, neboť náklady spojené s vymáháním pohledávky by převýšily hodnotu její úhrady.

Tab. 4.35 Zachycení v účetnictví

Pořadí	Účetní případ	Částka	MD	D
1.	PS pohledávky k 1. 1. 2015	12 100	311	-
2.	Zrušení daňové OP ve výši 100 %	12 100	391.2	558
3.	Daňový odpis pohledávky	12 100	546 DUN	311

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.36 Rozvaha k 31. 12. 2015

Položka aktiv		Běžné období			Minulé období
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
C. II. 1	Pohledávky z obchodních vztahů	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.37 Výkaz zisku a ztráty za rok 2015

Položka výkazu zisku a ztráty	Běžné období	Minulé období
I. Tržby za prodej zboží	12 100	0
G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti komplexních nákladů příštích období	-12 100	9 680
Výsledek hospodaření před zdaněním	0	-9 680

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.38 Základ daně

Položky	Částka
Výsledek hospodaření před zdaněním	0
Daňově neuznatelné náklady	0
ZD	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.39 Příloha účetní závěrky

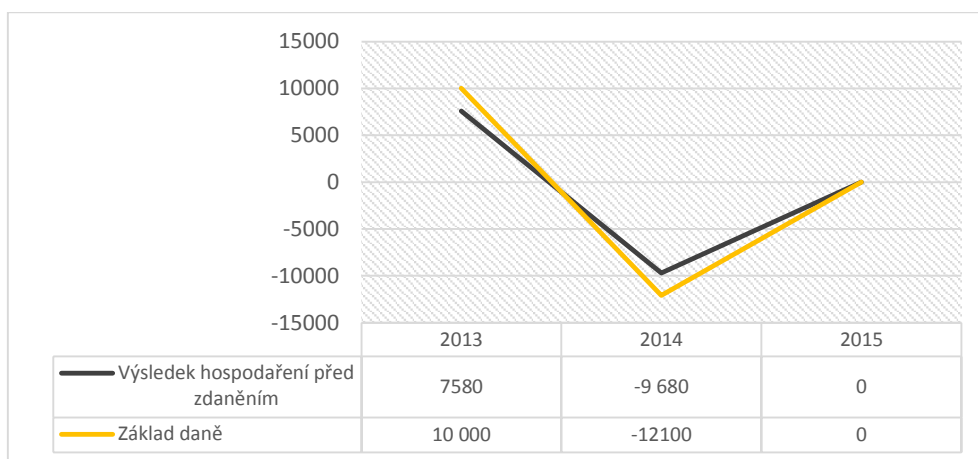
Pohledávky	Částka
Pohledávka po splatnosti	0
Do 1 roku	0
1 - 2 roky	0
nad 2 roky	0
Odepsané pohledávky	
Pohledávka se splatností 25. srpna 2014	12 100

Zdroj: Vlastní zpracování⁶⁹

⁶⁹ Opravné položky k pohledávkám. *Portál pohoda*. [online]. [cit. 2015-3-03]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-k-pohledavkam/>

Graf 4.3 Výsledek hospodaření a základ daně v letech 2013 – 2015, v Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 4.3 je zřejmé, že v roce 2013 účetní opravná položka zvýšila ZD na 10 000 Kč a v roce 2014 daňová opravná položka snížila ZD o 12 100 Kč. V roce 2015, kdy došlo k daňovému odpisu pohledávky, pohledávka ZD neovlivňovala, proto byl nulový.

5 Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na zdaňování pohledávek a závazků u fyzických a právnických osob. Po dlouholetém období slabého ekonomického výkonu České republiky, který byl důsledkem úsporných opatření, škrťů a zvýšených daní veřejného sektoru, došlo v roce 2014 k mírnému ekonomickému růstu⁷⁰. Ekonomické zotavení bylo ovlivněno zejména ekonomickou situací v Evropě. K udržení ekonomického růstu je však i nadále nutné stimulovat poptávku po domácích výrobcích v zahraničí, zlepšit soukromou spotřebu a zvýšit investice firem. V pozadí ekonomické nejistoty považuje až polovina společností v České republice za klíčový faktor ziskovosti podniku udržení dostatečné výše cash flow. Dalšími faktory ovlivňující ziskovost podniků jsou obavy ze snížené poptávky či hodnota vymožených nesplacených pohledávek. Současný mírný ekonomický růst by tak snadno mohl změnit směr. Obavy českých společností, plynoucí z udržení dostatečně vysokého cash flow jsou dány rizikovým prostředím v oblasti poskytování obchodních úvěrů. Toto rizikové prostředí naznačuje, že pro společnosti je přínosné zajistit systém řízení obchodních úvěrů, který může nalézt rovnováhu mezi maximalizací objemu prodeje na úvěr a minimalizací rizika spojeného se zpožděním plateb a nedobytných pohledávek. Pozdní splátky vznikají díky nedostatku likvidity odběratelů, neboť více než třetina českých společností zpožďuje své platby k využití neuhrazených dluhů jako formu financování. Firmy by proto měly klást větší důraz na analýzu platební morálky svých obchodních partnerů, neboť nesprávné vyhodnocení může způsobit závažné problémy s cash flow.

Hlavním cílem práce bylo charakterizovat daňové souvislosti pohledávek a závazků a analyzovat daňové mechanismy, vedoucí ke snížení daňové povinnosti rizikových pohledávek. V praktické části byly na modelových příkladech analyzovány způsoby daňového řešení pohledávek po splatnosti, nedobytných pohledávek a polhůtních závazků. Jednotlivé příklady se zvlášť věnovaly poplatníkům fyzických osob vedoucí daňovou evidenci a zvlášť poplatníkům právnických osob vedoucích účetnictví. V příkladech byly analyzovány základní účetní a daňové přístupy k rizikovým pohledávkám jako je tvorba opravných položek, postoupení rizikové pohledávky a odpis nedobytné pohledávky.

Zásadní nevýhodou související se zdaňováním pohledávek je nutnost zdanit pohledávku bez ohledu na to, zda byla reálně uhrazena. Pohledávky je nutné podrobit nejen dani z příjmů právnických osob, ale také DPH. Povinnost odvést DPH vzniká proto, že poplatník je povinen uhradit daň ke dni uskutečnění zdanitelného plnění. Daňová legislativa proto obsahuje

---

⁷⁰ Dle ČSU došlo ve 4. čtvrtletí roku 2014 k ekonomickému růstu + 1,5 %.

mechanismy, které umožňují daňovou povinnost z neuhrazených pohledávek snížit. První možností je pohledávku přesunout do nákladů pomocí opravných položek a tím eliminovat vzniklý zdanitelný výnos. Výše a tvorba opravných položek se liší podle toho, zda byla pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení či nikoliv. Byla-li pohledávka do insolvenčního řízení přihlášená, pak lze opravné položky tvořit za zvýhodněných podmínek. Druhou možností je pohledávku trvalé zahrnout do nákladů pomocí jejího odpisu. Ten může být daňově uznatelný pouze, pokud jsou splněny podmínky ZDP. Poslední možností je rizikovou pohledávku postoupit. Plátcí DPH mohou využít možnost opravy výše DPH za dlužníky v insolvenčním řízení. Tito plátcí mají možnost snížit odvedené DPH na výstupu ze zdanitelného plnění z neuhrazených pohledávek. Z hlediska DPH je insolvenční řízení jedinou možností, kterou lze získat daň odvedenou na výstupu správci daně zpět, ze zdanitelného plnění plynoucí z pohledávky, která nebyla nikdy uhrazena. V systému zdanění výnosů má proto insolvenční řízení nezastupitelnou funkci.

Do budoucna lze ze strany EU očekávat vývoj legislativy upravující společné zdanění příjmů. Základní posun lze předpokládat zejména v oblasti vývoje sestavení společného konsolidovaného základu daně právnických osob („CCCTB“), který povede ke sjednocení účetních a daňových principů poplatníků, kteří vyvíjí zdanitelnou činnost ve více než jednom členském státě EU a k jednoduššímu podnikání na jednotném trhu EU.

Podnikatelské prostředí je stále složitější a je velmi náročné se v něm za současných konkurenčních podmínek pohybovat. Platební morálka českých firem je stále více ohrožena úmyslným poškozováním dodavatelů a věřitelů. Mnoho společností proto končí v úpadku. I když pro věřitele představuje správa pohledávek z obchodního styku nárůst nákladů, měli by se podnikatelé snažit vzniku nedobytných pohledávek zabránit jejich řízením a správou již před vznikem⁷¹. Podnikatelé by měli mnohem více využívat zajišťovací mechanismy jako např. pojištění pohledávek nebo placení záloh, kterými by mohli rizikovým pohledávkám předcházet. U pohledávek po splatnosti by podnikatelé měli zvážit pomoc specializovaných firem, právníků a jiných odborníků. U pohledávek po splatnosti mohou poplatníci využít prostředky daňové optimalizace tvorbou opravných položek, postoupením nebo odpisem pohledávky, kterými si sníží daňovou povinnost. Předcházet problémům s pohledávkami jejich řízením a správou je pro společnost vždy výhodnější a méně nákladné, než ztráta těchto položek bez jakékoliv

---

⁷¹ Správa pohledávek představuje nárůst nákladů v podobě vysokých úrokových sazeb při poskytnutí vyšších úvěrů, bankovních poplatků, nákladů na soudní vymáhání, právních poplatků nebo nákladů vznikajících v důsledku odepsání nedobytné pohledávky či oportunitních nákladů, které jsou přestavovány ztrátou času.

kompenzace. Pohledávky představují základní součást obchodního majetku téměř každého podniku, proto zodpovědný přístup k jejich řízení patří k základním úspěchům podnikání.

Text diplomové práce mohou využít zejména studenti, podnikatelé, společnosti a další odborná veřejnost jako materiál objasňující problematiku zdaňování pohledávek a závazků.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky – právně, daňově, účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

DVOŘÁKOVÁ, Veronika a kol. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*. Praha: Linde, 2013, 328 s. ISBN 978-80-7201-916-8.

JAROŠ, Tomáš. *Zdanění příjmů v roce 2011. Komplexní průvodce*. 1. Praha: Grada Publishing, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3822-2.

JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví podle mezinárodních standartů účetního výkaznictví*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 448 s. ISBN 978-80-247-4710-1.

KOVANICOVÁ, Dana a kol. *Finanční účetnictví - Světový koncept*. 3. vyd. Praha: Polygon, 2003. 536 s. ISBN 80-7273-090-8.

KOUT, Petr a Tomáš LÍBAL. *Komplikované účetní případy a jejich daňové dopady*. Praha: VOX, 2013. ISBN 978-80-87480-13-7.

KRABEC, Tomáš. *Oceňování podniku a standarty hodnoty*. Praha: Grada Publishing, 2009. 264 s. ISBN 978-247-2865-0.

MAŘÍK, Miloš a kol. *Metody oceňování podniku*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2011. 494 s. ISBN 978-80-86929-67-5.

MULAČOVÁ, Věra a kol. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.

MÜLLEROVÁ, Libuše a kol. *Účetní předpisy pro podnikatele: (zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška k zákonu, české účetní standardy)*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2009. 585 s. ISBN 978-80-7357-435-2.

PILÁTOVÁ, Jana a kol. *Daňová evidence – komplexní řešení problematiky pro OSVČ*. 10. vyd. Olomouc: Anag. 2014. 344 s. ISBN 978-80-7263-863-5.

PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 2. vyd. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-678-5.

RYLOVÁ, Zuzana. *Mezinárodní dvojí zdanění*. 4. vyd. Olomouc: Anag, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7263-724-9.

SALEK, John G. *Accounts Receivable Management Best Practices*. 1. vyd. New Jersey: John Wiley & sons, 2005. 224 s. ISBN 978-0-471-71654-9.

SKÁLOVÁ, Jana. *Podvojný účetnictví 2012*. 19. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 224 s. ISBN 978-80-247-4256-4.

SKÁLOVÁ, Jana. *Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 264 s. ISBN 978-80-7357-967-8.

SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práv*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 192 s. ISBN 978-80-247-5280-8.

STROUHAL, Jiří a kol. *Oceňování v účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 417 s. ISBN 978-80-7478-366-1.

STROUHAL, Jiří a kol. *Účetnictví 2010 - velká kniha příkladů*. Brno: Computer Press, 2010. 657 s. ISBN 978-80-251-2907-4.

ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie - s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

Internetové zdroje

Barometr platební morálky Atradius. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.atradius.cz/images/stories/EconomicBarometer/ppb14_ee_cz-cz%20fin.pdf

Co je to faktoring. *Peníze.cz*. [online]. [cit. 2015-2-23]. Dostupné z: <http://pravnihradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.<http://www.penize.cz/15636-co-je-faktoring>

ČUS 017 – Zúčtovací vztahy. *Daňáři online – Portál daňových poradců a profesionálů* [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5196v7233-cus-c-017-zuctovaci-vztahy/>

Daňová exekuce. *Exekutorská komora České republiky*. [online]. [cit. 2014-12-11]. Dostupné z: http://www.muj-bankrot.cz/insolvenčni_zakon/. <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/866-31-danova-exekuce-a-dalsi-rezimy?w=>

Daňové a právní aspekty za subjekty v insolvenčním řízení. *Rödl & Partner*. [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: http://www.roedl.com/fileadmin/user_upload/Roedl_Czech_Republic/clanky/2013/Dane_a_pravo_09_2013_JHC_MNV.pdf

Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>.

Dodanění neuhrazených závazků. *Daňáři online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d4958v6975-dodaneni-neuhrazenych-zavazku/>

Dohadné položky a jejich účtování. *Portál Pohoda*. [online]. [cit. 2015-3-03]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zavazky-z-pohledu-ucetnictvi/>

Insolvenční zákon. *Můj bankrot – vše o osobních bankrotech*. [online]. [cit. 2014-12-11]. Dostupné z: http://www.muj-bankrot.cz/insolvenčni_zakon/.

Jak vymáhat pohledávky. *Businessinfo*. [online]. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/zanik-zavazku>.<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-vymahat-pohledavky-ppbi-55880.html#!&chapter=4>

Nedobytné pohledávky. *Podnikatel – Průvodce Vaším podnikáním*. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/nedobytné-pohledavky-odepsat-nebo-precenit/>

Neuhrazené závazky a jejich dopad do základu daně. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7995v10648-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku/>

Nový občanský zákoník – postoupení pohledávky. *E-pravo*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/efocus/novy-obcansky-zakonik-77-postoupeni-pohledavky-93386.html>.

Odkup pohledávek. *Safin- Invest*. [online]. [cit. 2015-2-23]. Dostupné z: <http://www.safin-invest.cz/sluzby/odkup-pohledavek/>

Odpis pohledávky. *Účetní kavárna*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d7995v10648-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku/>

Opravná položka k pohledávce. *Daňový poradce – Lenka Königová*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.vasdanovyporadce.cz/opravna-polozka-k-pohledavce/>

Opravné položky k pohledávkám 2014. Daňový poradce *Vlaimír Šretr*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.dan-poradce.cz/informace/Info34.pdf>.

Opravné položky k pohledávkám v zahraniční měně. *Účetní portál*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.ucetni-portal.cz/opravne-polozky-k-pohledavkam-v-zahranicni-mene-261-v.html>

Opravné položky k pohledávkám. *Portál - Pohoda*. [online]. [cit. 2015-3-03]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-k-pohledavkam/>

Opravné položky účetně i daňově. *Portál - Pohoda*. [online]. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-ucetne-i-danove/>

Pohledávky. *OK pohledávky - Inkasní agentura*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://ok-pohledavky.cz/>

Pohledávky. *Businessinfo*. [online]. [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=2>.

Postoupení pohledávek. *Daňáři online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d7001v9940-postoupeni-pohledavek/>

Prominutí dluhu není úkonem bez daňových následků. *Verlag Dashöfer*. [online]. [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.dashofer.cz/?cid=159197&coolurl=1>

Promlčené závazky a závazky po lhůtě splatnosti. *Daňáři online – portál daňových poradců a profesionálů*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d35382v45071-promlcene-zavazky-a-zavazky-po-lhute-splatnosti-v-ucetnictvi-a/>

Statistical Appendix. *Atradius*. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://global.atradius.com/images/stories/Publications/payment_practices/Round13/statistical-appendix/june2014/ppb14_ee_stat-app_final.pdf

Účetní výkazy dle IFRS, USGAAP. *Finance*. [online]. [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/245538-kdo-sestavuje-ucetni-vykazy-dle-ifs-nebo-us-gaap>.

Účetnictví a účetní výkaznictví v ČR. *Confederation Fiscale Europeenne*. [online]. [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/taxation/income-taxes/accounting/czech-republic/CZ>.

Vrácení DPH v insolvenčním řízení. *Mzdová praxe*. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d34312v43805-vraceni-dph-u-pohledavek-za-dluzniky-v-insolvencnim-řízení/?search_query=

Zadržovací právo. *PRK partners – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2014-12-23]. Dostupné z: <http://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/227-zadrzovaci-pravo/>.

Zajištění závazků podle Nového občanského zákoníku. *PRK partners – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2014-12-23]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

Zajištění závazků v Novém občanském zákoníku. *Šenkýř Pánik – advokátní kancelář*. [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.senkyr-panik.cz/clanky/2-zajisteni-zavazku-v-novem-obcanskem-zakoniku>.

Zánik závazků. *Konkurzní noviny*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/zanik-zavazku>.

Závazky z pohledu daně z příjmu. *Portál Pohoda*. [online]. [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/zavazky-z-pohledu-dane-z-prijmu-%E2%80%93-fyzicke-osoby/>

Závazky z pohledu účetnictví. *Portál pohoda*. [online]. [cit. 2015-1-13]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zavazky-z-pohledu-ucetnictvi/>

Závazky z pohledu účetnictví a daně z příjmu. *Burianpartner – daňové a finanční poradenství*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.burianpartner.cz/clanek.php?id=25&pravo=1>.

Zákony

České účetní standardy pro podnikatele, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

Seznam zkratek

CCCTB	Common Consolidated Corporate Tax Base
CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČSU	Český statistický úřad
ČUS	České účetní standardy
D	Dal
DNN	Daňově neuznatelný náklad
DUN	Daňově uznatelný náklad
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
EUR	Euro
IŘ	Insolvenční řízení
IFRS	Mezinárodní standardy účetního výkaznictví
IZ	Insolvenční zákon
MD	Má dáti
OP	Opravná položka
OSŘ	Občanský soudní řád
OZ	Nový občanský zákoník
UJ	Účetní jednotka
US GAAP	Obecně uznávané účetní principy
UZ	Účetní závěrka
ZD	Základ daně z příjmů
ZDP	Zákon o dani z příjmů
ZDPH	Zákon o dani z přidané hodnoty
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
ZÚČ	Zákon o účetnictví

Prohlášení o využití výsledku diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB – TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB – TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB – TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB – TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB – TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě, dne 15. 4. 2015

Markéta Bergerová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Důvody opožděných plateb ve východní Evropě

Příloha č. 2: Řízení obchodních úvěrů ve východní Evropě

Příloha č. 3: Úhrada pohledávek ve východní Evropě

Příloha č. 4: Doba splatnosti pohledávek v Evropě

Příloha č. 5: Vývoj insolvenčního řízení v České republice